

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

34E JAARGANG

WOENSDAG 6 APRIL 1949

No. 1665

COMMISSIE VAN REDACTIE:

*Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;
F. de Vries;
J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).*

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

*J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;
F. Versichelen.*

*Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste
bladzijde van dit nummer.*

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	267
Sommaire, summaries	267
Loonpeil, prijspeil en Benelux door <i>Ir H. Vos</i>	268
Het circulatiebankwezen in Suriname op de helling (II) door <i>I. Bos</i>	269
De Engelse exportcampagne door <i>C. de Back</i>	271
De scheepsbouw in 1948 door <i>C. Vermey</i>	273
Boekbespreking:	
<i>J. H. Brebner, Public relations and publicity, bespr. door G. de Bruyn</i>	276
Aantekeningen:	
De begroting van de Verenigde Staten voor het fiscale jaar 1950	277
De Russische begrotingen voor 1948 en 1949	279
Annexatie-Grenscorrecties door <i>Dr G. E. Huffnagel</i>	280
Internationale notities:	
Eén jaar E.R.P.	280
Geld- en kapitaalmarkt	280
Statistieken:	
Bankstaten	281
Goud in- en uitvoer der Verenigde Staten	282
Enige Indexcijfers van de industriële productie in Nederland Indexcijfers van groothandelsprijzen in Nederland	282
De kolonpositie van Nederland	283
Indexcijfers van lonen volgens regelingen in Nederland ..	283

DEZER DAGEN:

zetten twaalf ministers van Buitenlandse Zaken te Washington hun handtekening onder het Noord-Atlantisch Pact. Vele goed-geconserveerde exemplaren van internationale pacts zijn in de politieke archieven te vinden. Zoveel, dat men soms vergeet, wat de Romeinen als meest kenmerkende van een overeenkomst vaststelden: „pacta sunt servanda”, overeenkomsten moeten worden nagekomen.

Zal ook dit pact weer uit de hand vallen? „Litera scripta manet”, maar zal het bij een geschreven letter blijven? Naast de Oostelijke Sphinx is thans de Pyramide van de Westelijk-gezinde machten opgetrokken. Zal hun afstand blijven, zoals die van pyramide en sphinx, altijd dezelfde en onbeweeglijk ten opzichte van elkaar?

Sommigen achten het reeds reden zichzelf de hand te drukken, als het Noord-Atlantisch Pact juist dit zou bereiken. Doch met een statische conceptie van goed in het geld gestelde bouwblokken is het handwerk der onder-tekenaren, ook in eigen oog, niet volbracht.

Zij zien geen aanleiding tot handenwrijven; de voor-naamste oorzaak van hun gezamenlijk, anderzijds gesepareerd, optreden, was dat het Handvest der Verenigde Naties, eens gedacht als directe behoeder van de wereldvrede, naar de geest een dode letter is gebleven.

Voor de betekenis voor dit doel van de algemene vergadering der Verenigde Naties, zojuist begonnen te Lake Success, draait men geen hand meer om. Daartoe zijn dit lichaam te zeer de handen gebonden. Is het symbolisch, dat President Truman de afspraak de eerste steen voor het permanente gebouw te komen leggen, voor onbepaalde tijd niet zal nakomen?

„Traaচেy is kleynmoedicheyds ghezellinne” schreef Coornhert. Als dit juist is, is hier geen kleinmoedigheid. Traagheid bij het ter hand nemen van de oplossing, die op korter en langer termijn, de kansen voor handhaven van de vrede scheen te bieden, is ditmaal niet vertoond.

Kleinmoedigheid is evenmin getoond door de Amerikaanse Senaat bij zijn beslissing tot onverkorte voortzetting van de hulpverlening onder het Marshall-plan. „Bescheiden zijn die herauten”, schrijft Cicero in een zijner sierlijkste wendingen, „die het verkonden hunner overwinningen aan de stem van anderen overdragen”. Zoals de Marshall-landen reden hebben het Amerikaanse initiatief te prijzen, zo doet het goed thans van de andere zijde te zien vastgesteld, dat de Europese inspanning tot productie in dit jaar resultaat heeft gehad.

Er is geen reden tot kleinmoedigheid; al wijst de manier waarop de Republikeinen de bespreking te Batavia hebben aanvaard, bepaald niet op een „contrat d'adhésion”.

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

INCASSO VAN
WISSELS EN KWITANTIES

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

The Statist

ESTABLISHED 1878

An Independent Journal of Finance
and Trade

OBJECTIVE APPRAISALS
CONSIDERED JUDGMENT
IMPARTIAL OPINION

Contains most complete range of
British economic and financial statisti-
cs published in any weekly journal

World wide circulation

Annual subscription rate: (post free-
to include all supplements) £ 3:2:6
(fl 33,40)

*A Special Supplement on Economic Con-
ditions in The Netherlands was published
on January 31 1948. A limited number
of this Supplement remain for sale.*

LONDON: 51 CANNON STREET, E.C. 4

ROTTERDAMSCH
BANK

FINANCIERING
VAN IMPORT-
EN EXPORT-
TRANSACTIES

225 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE

Boekelo • Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van
zoutzuur, (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

Behandeling van alle
bankzaken

* *

Bezorging van alle
assurantiën.

R. MEES & ZOONEN

BANKIERS EN ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM • ROTTERDAM • 'S-GRAVENHAGE
DELFT • SCHIEDAM • VLAARDINGEN

Fa. A. O. Beuth van
Wickevoort Crommelin
Amsterdam-Z. Corn. v. d.
Lindenstraat 22 Tel. 25410
Verzekeringsadviseurs.

LOD. S. BEUTH

specialist Gezins- en Oude-
dagsverzorging.

Adviezen inzake:

Pensioen-voorzieningen voor
Staf (en Personeel).

Organisatie Bedrijfs- en Onder-
nemingspensioenfondsen.

Aanvulling en normalisatie van
bestaande regelingen.

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij

H. A. M. Roelants
Schiedam

DISPOSITIE CENTRALE

Kassierskantoor voor Héris-Disposities
Amstelstraat 14-18, Amsterdam.
Opgericht 1933.

Abonné's op van der Graaf & Co's Ver-
liesposten - Voorkomend - Systeem kunnen
voor retour-kwitanties, waarvan de bij le-
vering vastgestelde betalingsdatum niet
meer dan 6 maanden is overschreden, ge-
bruik maken van de HER-DISPOSITIE

METHODE DER DISPOSITIE-CENTRALE, dienst II van
het V.V.S.). Hierdoor verkrijgen zij een selectie tussen goede
en kwade posten.
Vraagt toezending der V.V.S.-brochure, waarin onze methode
van héris-disponeren nader wordt uiteengezet.

Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit
is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer
van dezelfde week worden opgenomen.

Aan dit nummer is toegevoegd
een inlegvel van UITGEV. MIJ
DE HAAN N.V. te Utrecht.

DE ARTIKELEN VAN DEZE WEEK.

Ir H. Vos, *Loonpeil, prijspeil en Benelux.*

In een drietal sectoren van het economisch bestel (t.w. de sector van de lokale autarkie, de sector der elkaar aanvullende bedrijven of bedrijfstakken en de sector van de buitenlandse afzet) zullen verschillen in loon- en prijspeil het tot stand komen van een economische unie niet behoeven te blokkeren, tenzij zij allen naar dezelfde kant liggen. Echter, in de sector der bedrijven, die in het eigen en in het partnerland afzetmarkten bezitten, zijn repercussies te verwachten. Schr. poneert de stelling: indien géén repercussies optreden, treden ook geen voordelen op van de economische unie. Voor de houdbaarheid van de economische unie is overeenstemming inzake de te volgen loonpolitiek van de grootste betekenis. De sprong naar de economische unie kan, wanneer de partners de consequenties der repercussies aanvaarden, worden gewaagd, loon- en prijsverschillen ten spijt.

I. Bos, *Het circulatiebankwezen in Suriname op de helling (II).*

Er is een stroming, die zich, wat het Surinaamse bankwezen betreft, het voorbeeld van Curaçao voor ogen stelt: splitsing tussen circulatie- en commercieel bankbedrijf. Schr. vraagt zich af, of men zich in Suriname wel goed realiseert, dat de toestanden op Curaçao hemelsbreed verschillen met die in Suriname. Curaçao: een actief handelsgebied met grote omzetten en in- en uitvoercijfers, met een goed en gedifferentieerd particulier bankwezen; Suriname: een rustig, weinig prospererend landbouwgebied met als belangrijke aanvulling de bauxietontginning en de houtexploitatie, vrijwel zonder particulier initiatief op bankgebied. Navalging van het Curaçaose systeem zou in Suriname slechts versnippering van krachten brengen, waar samenbundeling zo zeer gewenst is. Een sterke verbinding met het Nederlandse geld- en credietwezen blijft voor dit land hoogst gewenst.

C. de Back, *De Engelse exportcampagne.*

Het succes van Engeland's na-oorlogse exportcampagne is — behalve aan de „sellers' market" — voor een groot deel te danken aan het feit, dat de economische politiek van de Engelse Regering er op gericht is geweest een voor de exporthandel gunstig „klimaat" te scheppen. De Regering heeft ervoor gewaakt, dat het kostenpeil bovenmatig zou stijgen; de binnenlandse vraag is teruggedrongen. Rechtstreekse beïnvloeding van de uitvoer vond plaats door het onderhouden van een uitgebreide voorlichtings- en propagandadienst, de vaststelling (in overleg met de betrokken industrieën) van „export targets", preferentiële behandeling ten gunste van de voor export werkende industrieën bij de verdeling van schaarse grondstoffen, en het verstrekken van exportcredietgaranties. Aan de afzetmarkten in het dollargebied is en wordt bij dit alles speciale aandacht geschonken.

C. Vermey, *De scheepsbouw in 1948.*

De wereldscheepsbouw dient, hoezeer ook de werven in het merendeel der gevallen nog verscheidene jaren volledig bezet zijn, rekening te houden met vermindering van werk, tenzij men erin slaagt de huidige abnormaal hoge bouwrijzen drastisch te verlagen. Hiertoe zullen verschillende factoren moeten bijdragen, zoals een ruimer staalvoorziening en verhoging der arbeidsprestaties. Slaagt men erin de bouwrijzen geleidelijk terug te brengen tot een peil, dat de bouw van nieuwe schepen niet langer, zoals thans in feite het geval is, stempelt tot een speculatie met overheersend kwade kansen, dan zal de scheepsbouw, gezien de noodzaak van vlootvernieuwingen, ook in de jaren na 1952 voldoende opdrachten kunnen boeken om een redelijk lonend bedrijf te verzekeren.

SOMMAIRE.

Ir H. Vos, *Le niveau des salaires et des prix et Benelux.*

Les différences qui existent entre les niveaux des prix et des salaires dans les pays „Benelux", ne constituent pas nécessairement un empêchement à la formation de l'union économique. Il est évident que des répercussions se feront sentir dans certains secteurs de l'économie des pays partenaires. La manifestation de ces répercussions précisément prouve que l'union économique sera avantageuse. Un accord complet au sujet de la politique des salaires à appliquer par les partenaires, est d'une grande importance.

I. Bos, *La Banque d'émission de la Guyane hollandaise sur la pente (II).*

Le doublement de la Banque d'émission de la Guyane en banque d'émission et en banque commerciale n'aura comme résultat pour la Guyane, qu'une dispersion de ses forces, là où précisément une concentration est si nécessaire. Un lien solide avec les Pays-Bas en matière de finances et de crédit reste désirable pour ce pays.

C. de Back, *La campagne anglaise en faveur de l'exportation.*

Le succès de la campagne anglaise en faveur de l'exportation, après cette guerre, est surtout dû au fait que la politique économique du Gouvernement visait avant tout à créer un „climat" favorable au commerce d'exportation. L'auteur donne un compte-rendu détaillé de cette politique.

C. Vermey, *La construction navale en 1948.*

Au cours des années à venir, l'activité de la construction navale subira un ralentissement dans le monde entier, à moins qu'on réussisse à diminuer d'une manière rigoureuse les prix de construction, qui sont actuellement extraordinairement élevés. Différents facteurs devront y contribuer tels que: de plus amples approvisionnements en acier, et un rendement plus élevé de la main-d'oeuvre.

SUMMARIES.

Dr H. Vos, *Wages, prices and Benelux.*

Differences in the level of wages and prices between the Benelux countries need not be a decisive hindrance for reaching economic union. Naturally enough, those differences might cause some repercussions. These repercussions, however, would mean that the economic union will be advantageous.

I. Bos, *Central banking in Surinam (II).*

Bringing central banking and commercial banking in Surinam into separate institutions would mean a serious trifling of forces. For banking in Surinam close connections with banking in the Netherlands are very desirable.

C. de Back, *Britain's export drive.*

The success of Britain's postwar export drive has been caused to a large extent by the economic policy of the British Government having aimed at a „climate" favourable for export traders. The writer gives a clear picture of this policy.

C. Vermey, *Shipbuilding in 1948.*

Unless the abnormally high building costs are brought down the shipbuilding industries all over the world will get less work. Building costs can be decreased only if the supply of steel becomes larger and labour productivity goes upwards.

LOONPEIL, PRIJSPEIL EN BENELUX.

Is een algehele gelijkheid van „het” loonpeil en van „het” prijspeil aan weerszijden van de grenslijn die, thans nog, Nederland scheidt van de Belgisch-Luxemburgse partner, noodzakelijk om te komen tot een economische unie?

Deze vraag in haar algemeenheid stellen betekent tevens haar in dezelfde algemeenheid ontkennend beantwoorden. Immers, ook binnen het eigen land — en bij grote economische eenheden als de Verenigde Staten spreekt dit nog sterker — bestaan, soms grote, verschillen in loonpeil en prijspeil, ook voor dezelfde soort van arbeid en voor dezelfde goederen of diensten. De broodprijs was voor de oorlog in Brabant steeds lager dan in Friesland; het landarbeidersloon lag in het Zuiden en Oosten van ons land lager dan in het Noorden en Westen; de collectieve contracten voor een aantal bedrijven kenden, voor dezelfde arbeid, dikwijls tot méér dan 10 klassen van gemeenten voor de loonbepaling, zonder dat dit de economische eenheid van het land verstoort. Wij zullen de vraag naar loonpeil en prijspeil aan beide zijden van de grens dus anders moeten stellen, om een antwoord van groter betekenis te kunnen geven.

In wezen ligt aan de vraagstelling een andere ten grondslag. Door het opstellen eerst, en invoeren daarna van de gemeenschappelijke douanetarieven heeft het Benelux-geheel een begrenzing naar buiten gekregen, een *gemeenschappelijke* begrenzing, welke voorwaarde is voor de volgende étappe van de economische samenwerking. De bedoeling is nl. niet alleen — hoe zeer ook nodig, en hoe zeer de belangrijkheid ervan naar mijn indruk dikwijls wordt onderschat — naar buiten als een eenheid te opereren, maar evenzeer om naar binnen één economisch geheel te vormen. De aandacht richt zich dan ook thans — terecht — grotendeels op de voorwaarden, welke nodig zijn om tot dit geheel naar binnen te komen, d.w.z.: men stelt de vraag, waaraan moet worden voldaan, opdat de goederenstroom vrij — beter is het misschien te spreken van „niet aan méér beperkingen onderhevig dan in elk der beide delen” — de grens kan passeren. De hierachter rijzende vragen van kapitaalverkeer en monetaire unie laat ik buiten beschouwing.

Verder worde vóórondersteld, dat door onderlinge aanpassing van de accijnzen en van de omzetbelasting grote verschillen in directe druk van de indirecte belastingen op specifieke artikelen zijn vermeden, een, gezien de reeds bereikte resultaten, niet onredelijke vóóronderstelling.

Een viertal sectoren.

Men kan, om de invloed van prijs en loon nader te onderzoeken bij het totstandkomen van de economische unie, een viertal sectoren in het economisch bestel onderscheiden.

Als *eerste sector* zou ik willen noemen die van de *locale autarkie*. De prijzen en tarieven van de plaatselijke verzorgingsbedrijven, een niet onbelangrijke sector!, van de openbare nutsbedrijven — welk een verscheidenheid van tarieven daarvan kent ons land niet, met verschillen van meer dan 100 pCt —, van een groot deel van het bouwbedrijf, van een zeer groot deel van de verkeersbedrijven, kunnen weerszijds van de grens verschillen, zoals zij ook in elk land verschillen, zonder dat er repercussies, althans zonder dat er *directe* repercussies optreden in een nauwer Benelux-verband. Deze sector is vrij groot. Zij omvat mede een belangrijk deel van de bedrijven, waarvoor in de beruchte dertiger jaren de term beschut werd gevonden.

De *tweede sector* bestaat uit die bedrijven of bedrijfstakken, waarvoor het Nederlandse bedrijfsleven enerzijds en het Belgisch-Luxemburgse anderzijds elkaar aanvullen, of elkanders wederzijds alleen-leveranciers zijn.

De bloembollen uit Nederland en het vlakglas uit België lopen elkaar niet in de weg.

Belgische en Luxemburgse ijzer- en staalleveranties, Nederlandse scheepsbouwverrichtingen en scheepvaartdiensten kunnen de eigen productie aanvullen tot het gewenste niveau. In deze sector is — ook bij verschil in loon- en prijspeil — winst te verwachten uit de samenkoppeling van de economieën van Nederland en België-Luxemburg, en versteviging van de basis van beide. Ook de omvang van deze tweede sector is niet onbelangrijk.

Als *derde sector* moge ik noemen die van de *buitenlandse afzet*, onder buitenland dan verstaan het gebied buiten de Benelux, een opvatting, waaraan wij zullen moeten wennen. Het loslaten van de goederenstroom over de scheiding tussen de Benelux-partners zal pas secundair voor deze buitenlandse afzet van betekenis zijn. Men mag veronderstellen, dat, voor zover de verschillen in prijs- en loonpeil van betekenis zijn, de buitenlandse afzet zich daarbij reeds heeft aangepast. Invloed op deze buitenlandse afzet zal waarschijnlijk eerder ontstaan — en in gunstige zin kunnen ontstaan — door het straks noodgedwongen gezamenlijke deviezenbeheer en de daaraan te koppelen gezamenlijke exportpolitiek.

Vershillen in loon- en prijspeil in de genoemde drie sectoren zullen dus ieder op zich zelf het totstandkomen van een economische unie niet behoeven te blokkeren, tenzij zij — waarover straks meer — allen naar dezelfde kant liggen en in belangrijke mate eenzelfde afwijking vertonen. Is dat niet het geval, dan geven zij slechts aanleiding tot een, in elk der gebieden, andere wijze van verdeling van het nationale inkomen over de bedrijfstakken.

In belangrijke mate anders liggen de verhoudingen in de *vierde sector*: die van de bedrijven, welke in het eigen en in het nabuurland van de unie afzetmarkten bezitten, althans potentieel tot voorziening van de markt in staat zijn. De totstandkomende verschuivingen in deze gevallen hangen zeker mede af van de prijsverhoudingen. In deze sector zijn dus repercussies te verwachten. Voor ik deze tracht te onderzoeken, moge ik echter een stelling poneren: *Indien geen repercussies optreden, treden ook geen voordelen op van de economische unie!* Het wederzijds dóórdringen in elkanders economie moet verschuivingen tengevolge hebben, anders wordt het doel van de economische unie niet bereikt. Bij verschil in prijs treden natuurlijk slechts dan verschuivingen op, indien dit verschil groter is dan de extra-kosten voor vervoer en voor normale verkoopkosten etc. voor de te verwerven markten — specifieke prijsopbiedingen uit concurrentie-overwegingen, die men overigens ook binnen de eigen economische eenheid aantreft, buiten beschouwing gelaten. Bovendien zal, ook bij verschil in prijs, een zeker conservatisme in de vraag, door welke oorzaken ook ontstaan, dikwijls sterke plotselinge verschuivingen afremmen. Waar wel repercussies optreden, zullen deze verder in een aantal gevallen niet groter zijn dan bij normale conjunctuurschommelingen: het opvangen ervan, hetzij door kostprijsverlaging door betere organisatie, zal dan het economisch gewenste gevolg zijn. En daar (dus slechts in een gedeelte van de vierde sector), waar de prijsverhoudingen zo liggen aan weerszijden van de grens, dat een ernstige sociale verstoring moet worden gevreesd, kan door een bewuste gezamenlijke prijspolitiek van bedrijfsleven en Overheid bij de tegenwoordige wettelijke hulpmiddelen een overgangperiode worden bewerkstelligd. Zulk een bedrijfspolitiek zal naast conserverende ook sanerende elementen moeten bevatten, waarbij de laatste in de loop van de tijd versterkt dienen te worden.

De lonen en de loonpolitiek.

De *loonfactor* is van betekenis — zij het niet van steeds even grote betekenis — voor de verschillende prijscaal-

culaties. Men zij zich er daarbij van bewust, dat de loonfactor, bij de huidige ontwikkeling van de sociale politiek, nimmer enkel op zich zelf kan worden beschouwd. Indien in het ene land de ouderdomsvoorziening wordt bekostigd als staatspensioen, bijv. door hogere directe belastingen, terwijl in het andere land deze kosten worden berekend als sociale lasten of gedeeltelijk van de lonen worden ingehouden en als zodanig in de totale loonsom mede tot uitdrukking komen, dan kan een uiteindelijk zelfde prijspeil ontstaan, zelfs een uiteindelijk zelfde verdeling van het nationale inkomen, terwijl toch de loonfactor in het ene land anders ligt dan in het andere.

Ook zij men zich er van bewust, dat in de prijzen, behalve lonen en materiaalkosten, rente en winst tot uitdrukking komen en dus repercussies niet éézijdig in de loonsector behoeven te ontstaan. Wel van grote betekenis voor de vraag of repercussies zullen optreden tengevolge van loonverhoudingen — en dus ook repercussies t.a.v. de lonen, eventueel met het optreden van werkloosheid gepaard gaande — lijkt mij de gevolgde loonpolitiek. Indien het ene land ten deze een *normalief* systeem kiest, waarbij getracht wordt ook tussen de verschillende bedrijfstakken een bepaalde verhouding in loonpeil te verkrijgen en te handhaven, terwijl in het andere land een meer *liberale* loonpolitiek wordt gevolgd, waarbij de loonbepaling blijft overgelaten aan de machtsverhoudingen van de vakorganisaties van werknemers en werkgevers enerzijds en aan de wetten van vraag en aanbod van arbeidskrachten anderzijds, dan kunnen zeer uiteenlopende loonverhoudingen voor eenzelfde bedrijfstak aan weerszijden van de grens ontstaan. Overeenstemming over de te volgen algemene richtlijnen voor de loonpolitiek en ook in bijzondere gevallen voor de uitwerking daarvan op bepaalde terreinen, is daarom de grootste betekenis. Thans bestaande differenties zullen in gezamenlijk overleg moeten worden beoordeeld, begrensd en gesaneerd.

Valutavragen.

Toch is er nog één algemeen aspect, dat van betekenis is. Het is nl. mogelijk — hoewel de cijfers niet een duidelijke conclusie toelaten — dat door de veel scherpere scheiding dan vroeger van de nationale economieën, en door de oorlogs- en na-oorlogse ontwikkeling en politiek, een algemeen verschil is ontstaan en door de deviezenafsluiting gehandhaafd. Bij eenzelfde reële levensstandaard en eenzelfde reële productiviteit van de arbeid kan valutatechnisch het prijs- en loonpeil in het ene land hoger liggen dan in het andere. Wanneer ik schrijf, dat de cijfers niet duidelijk zijn, bedoel ik met name, dat ik bezwaar heb tegen de zo dikwijls gemaakte vergelijking op grond van de *indexcijfers* van lonen en prijzen in beide economische systemen, waarbij deze indexcijfers op 1940 worden betrokken, een basis, waartegen vele gegronde — hier niet nader uit te werken — bezwaren kunnen worden aangevoerd. Er zijn trouwens tegenover zulk een algemene afwijking algemene remedies. Zij kunnen worden gezocht in een gelijktijdige loon- en prijsverhoging in het ene, en loon- en prijsverlaging in het andere land. Deze processen eisen natuurlijk tijd en doordachte voorbereiding. Zij eisen ook — alweer — een geleide prijs- en loonpolitiek.

Er is ook een tweede, misschien niet te versmaden en voor de Benelux óók naar buiten attractieve mogelijkheid: het instellen van een *gezamenlijke valuta*, het overgaan tot munteenheid, waarbij dan de omrekenverhoudingen tot de nieuwe munt op de gewenste wijze af kunnen wijken van de thans bestaande valutaverhouding. Overigens moge ook voor dit aspect van de kwestie gelden, dat men alle gevolgen moet trachten te zien. Indien inderdaad prijs- en loonniveau gezamenlijk in het ene land, bij overigens juiste onderlinge verhouding, valutatechnisch hoger liggen dan in het andere, dan betekent

een economische unie wél, dat een, waarschijnlijk tijdelijke, stroom van goederen zal gaan van het land met het lagere naar dat met het hogere prijsniveau. En dit kan winstverlies, productiestaking, werkloosheid voor dit laatste gebied betekenen. Doch alweer, alléén voor zover de productiemogelijkheden dit toelaten, en alleen in de vierde sector.

Daartegenover staat; dat voor de gehele tweede sector, waar de landen elkanders economie aanvullen, het land met het hogere prijsniveau profiteert. Het koopt en verkoopt immers goedkope resp. dure arbeid van en aan de partner in de unie, die méér levert en minder ontvangt in arbeidsprestaties én in reële goederen.

* * *

Het vóóraf zien van de repercussies, welke in een deel van de economieën van de partners kunnen ontstaan, het aanvaarden van een niet onbelangrijk deel daarvan als winst, ook bij tijdelijke moeilijkheden, en het samen uitwerken van een overbruggingspolitiek van zo kort mogelijke duur voor enige sociaal al te moeilijke posities, en misschien voor enkele algemene aspecten, schijnen mij voldoende om de sprong naar de economische unie te doen, loon- en prijsverschillen ten spijt. Het voeren van een gezamenlijk deviezen- en investeringsbeleid en van een gesynchroniseerde monetaire, loon- en prijspolitiek vormen het noodzakelijk daarop volgende program om deze unie te handhaven en te versterken.

Wassenaar.

Ir H. VOS.

HET CIRCULATIEBANKWEZEN IN SURINAME OP DE HELLING (II).

De vraag of handhaving van de Surinaamsche Bank als circulatiebank alsnog ernstige overweging verdient, beantwoordde ik in een vorig artikel¹⁾ vanuit het historische en economische aspect in het licht der laatste ontwikkeling bevestigend. Bij de beslissing hierover zullen echter ongetwijfeld ook andere waarden een rol spelen.

Het voorbeeld van Curaçao.

De grote mate van zelfstandigheid, welke Suriname thans bezit, doet vanzelf de wens ontstaan geheel onafhankelijk van Nederland of een Nederlandse instelling zijn geldwezen te regelen. En dat dit mogelijk is, daarvan heeft het gebied der Nederlandse Antillen — kortheidshalve Curaçao genoemd — het bewijs geleverd. De Curaçaosche Bank, een gouvernementsbank, voornamelijk door gouvernementsambtenaren geleid, heeft van haar oprichting in 1828 af het Curaçaose fiduciaire geldwezen verzorgd. En, te oordelen naar de geschiedenis der laatste decennia, met succes. De resultaten der laatste jaren waren zelfs uitermate gunstig voor een gouvernementsinstelling. (Zie tabel op blz. 270).

Met een kapitaal van f 450.000 en minimale onkosten zijn in deze jaren dus grote winsten behaald. Waarom zou dit voor Suriname ook niet mogelijk zijn? Bij de bestaande toestand is door de Surinaamsche Bank aan het Gouvernement

in	uitgekeerd	van totale winst
1941	f 5.919	f 82.196
1942	„ 16.943	„ 123.536
1943	„ 45.326	„ 229.971
1944	„ 35.682	„ 193.809
1945	„ 36.188	„ 204.114
1946	„ 54.368	„ 272.001

Deze cijfers moedigen uiteraard de verlangens, welke reeds jaren voor de oorlog in de richting van het Curaçaose systeem gingen, aan. Steun aan de gedachte van

¹⁾ Zie: „E.-S.B.” van 30 Maart jl., blz. 251.

	1946	1945	1944	1943	1942	1941
Provisie	f 2.279	f 7.778	f 1.484	f 6.434	f 871	f 1.080
Interest	143.741	298.552	181.360	146.427	126.857	49.517
Agio	429.822	— 198.219 *)	148.767	104.905	62.715	56.770
Effecten		329.275 *)				
Onkosten	40.031	44.044	28.471	21.793	24.014	22.668
Saldo Winst	534.566 *)	386.742 *)	241.199 *)	210.696 *)	150.000 *)	79.699 *)

- *) Gereserveerd voor eventuele koersverschillen.
 *) Door herwaardering der effecten van belegd kapitaal en reservefonds.
 *) Gereserveerd voor reservefonds en eigen bankgebouw.
 *) Gereserveerd voor eventueel verlies op saldi in bezet gebied.
 *) Afgeschreven op effecten van belegd kapitaal en reservefonds.
 *) Verlies.

een zodanige oplossing voor het circulatiebankwezen schijnt ook verleend te zijn door een commissie, bestaande uit vertegenwoordigers van De Nederlandsche Bank, de Herstelbank, de Ministeries van Overzeesche Gebiedsdelen en Financiën en een deskundige op het gebied van het Volkscredietwezen. Deze zgn. Bankcommissie, die dus benoemd is naast de nog bestaande Commissie van Advies inzake het circulatiebankwezen in Suriname, heeft in Juni 1947 gedurende ongeveer een maand, met een frisse kijk op dit voor haar leden geheel nieuwe gebied, in Suriname een onderzoek ingesteld naar de voorziening in de credietbehoeften van het bedrijfsleven en de bevolking, waarbij uiteraard het circulatiebankwezen niet buiten beschouwing kon worden gelaten. Haar rapport, dat zij uitbracht aan de Gouverneur van Suriname, is nog niet gepubliceerd. De „Nieuwe Rotterdamse Courant” van 1 Maart jl. berichtte echter, dat nog overleg wordt gepleegd over de wijze, waarop zal worden voorzien in de taak van circulatie-organen. En dat er grote kans schijnt te bestaan, dat eerlang bij landsverordening in Suriname een soortgelijke toestand wordt geschapen als reeds in de Nederlandse Antillen bestaat.

Verschillen tussen Suriname en Curaçao.

Bij de ontwikkeling van dit gehele probleem heb ik mij steeds afgevraagd, of men zich in Suriname wel goed realiseert, dat de toestanden op Curaçao hemelsbreed verschillen met die in Suriname, en dat men maar niet zonder meer mag verwachten, dat een instelling, die op Curaçao goed functioneert, dit evenzeer in Suriname zal doen. Dit goed functioneren dateert trouwens eerst van omstreeks 1918, toen de olie de welvaart naar Curaçao bracht. Voordien werd de Curaçaosche Bank, die reeds in 1828 werd opgericht, gekenschetst als een *volslagen mislukking*. Men leze er de geschiedenis dezer bank van de hand van Mr Dr G. J. Fabius maar eens op na. Zij heeft herhaaldelijk vast gezeten en leed een noodlijdend bestaan. Voor de ontwikkeling van dit gebied is zij vrijwel van geen betekenis geweest. En gedurende haar bestaan kwamen koersen op Nederland voor van 104 in 1889, 107½ in 1895, 109 in 1897 en 108 nog in 1916. In vergelijking hiermede kon de Surinaamsche Bank zich in die tijd dus op de borst slaan.

Na de vestiging der grote raffinaderijen op Curaçao en Aruba heeft de Curaçaosche Bank de circulatie behoorlijk weten te verzorgen en de pariteit met de Nederlandse gulden weten te handhaven. Haar bankbiljetten-circulatie bedroeg in 1925 nog slechts f 1.581.989. In 1940 was deze gestegen tot f 10.753.281 (benevens f 5.626.082 deposito's) en in 1946 tot f 34.159.982 (met f 38.912.887 deposito's). Haar winsten waren tot 1940 betrekkelijk gering. Zo bedroeg deze vóór reservering in 1926 f 38.260, in 1930 f 58.436, in 1935 f 10.362, in 1940 f 19.089. Zou men bij de beoordeling van de prosperiteit dezer instelling nu uitgaan van de eerder genoemde winstcijfers over de oorlogsjaren en daarna, dan vormt men zich een volkomen verkeerd beeld. Deze laatste winsten zijn uitsluitend te danken aan het beheer van de deviezenvoorraad en bijzondere credietverleningen, die als van slechts tijdelijke aard moeten worden beschouwd. De cijfers tot 1940 zijn veeleer als normaal te beschouwen.

De oorzaak van deze geringe winsten tot 1940 bij een uitgezet bankbiljettenkapitaal en deposito's tot een gezamenlijk bedrag in 1940 van ruim 16 miljoen gulden ligt daarin, dat de werkzaamheden der Curaçaosche Bank zich hoofdzakelijk bepaalden tot de voorziening in circulatiemiddelen, de uitvoering van financiële commissies voor het Gouvernement en voorts tot aan- en verkoop van wissels. Het grootste deel van de ontvangen gelden, t.w. f 9.817.471, hield men in kas en f 6.796.797 stond, bijna even weinig productief, uit in het buitenland. Van productieve belegging was slechts voor ca f 270.000 sprake. Het doel van een circulatiebank om de uitoefening van haar bijzonder recht ten nutte te maken van de gemeenschap, wordt hier dus niet betracht. Ook in het verleden is dit zelden geschied. En wanneer men het nog trachtte te doen; was het succes veelal negatief. In 1928 heeft dan ook nog een regeringscommissie-Vissering een onderzoek ingesteld naar haar werkwijze en voorstellen tot reorganisatie gedaan. Maar het Gouvernement had weinig oren daarnaar en zo bleven de grote kapitalen even onproductief als voorheen.

Dit was mogelijk, doordat Curaçao, met uitzondering van de olie-industrie en enige mijnbouw, bijna uitsluitend een handelsgebied is met veel transitoverkeer en handel op Midden- en Zuid-Amerika. Actieve kooplieden richtten reeds in 1850 de Spaar- en Beleenbank op, die in 1946 f 711.580 op hypotheek had uitstaan en f 804.600 aan inleggers schuldig was. De Postspaarbank (van 1905) was in 1946 f 3.722.546 schuldig aan inleggers, waartegenover zij f 1.323.333 effecten had en f 2.444.987 te vorderen van het Gouvernement. De Curaçaosche Hypotheekbank (van 1876) had in 1946 f 2.052.900 pandbrieven uitstaan en f 2.379.518 op hypotheek uitgezet. Maduro & Curiel's Bank met een kapitaal van f 3.000.000 en een reserve van f 2.000.000 had in 1946 tegenover f 32.083.549 deposito's f 7.161.206 debiteuren, f 261.697 wissels, f 4.330.499 effecten en in kas en bij banken f 14.758.234. De Aruba Bank met f 965.000 kapitaal en reserves had in 1946 f 8.551.179 deposito's en f 2.978.000 beleggingen. Van de kantoren der Hollandsche Bank-Unie N.V. op Curaçao en Aruba zijn geen afzonderlijke cijfers bekend. Uit deze gegevens blijkt duidelijk, dat het particuliere bankwezen vrijwel geheel in de behoeften van handel, scheepvaart en industrie heeft voorzien en de Curaçaosche Bank daar niet meer aan te pas behoeft te komen.

Hoe anders zijn de toestanden in Suriname! Ginds een actief handelsgebied met grote omzetten en invoer- en uitvoercijfers, die in 1930 boven 400 miljoen lagen; in 1937 bedroeg de invoer op Curaçao en Aruba alleen bijna f 300 miljoen (latere cijfers staan niet te mijner beschikking). Hier een rustig, weinig prospererend landbouwgebied met als belangrijke aanvulling de bauxietontginning en sedert kort de houtexploitatie, met invoeren en uitvoercijfers in 1930 van resp. f 8,5 en f 8 miljoen, in 1937 van resp. f 7,5 en f 6,9 miljoen, in 1946 van resp. f 15,7 en f 11,5 miljoen, in 1947 van resp. f 31 en f 24,6 miljoen. Hoe hoopvol de laatste cijfers zijn, zij zijn slechts een fractie van het handelsverkeer op Curaçao. Ginds een goed en gedifferentieerd particulier bankwezen, hier een circulatiebank tevens handelsbank met in 1947 een circulatie van f 10.621.200 en f 6.768.259 rek.crt saldi,

waartegenover f 984.962 disconto's en beleningen en f 2.446.605 voorschotten in rek.crt. Daarnaast alleen de Surinaamsche Postspaarbank, waarvan de cijfers mij niet bekend zijn, en een klein particulier bankje van geringe betekenis, dat geen cijfers publiceert. Het particulier initiatief heeft hier op bankgebied dus bijna geheel ontbroken. En dat bij voortdurende klachten over de hoge tarieven en zware eisen van de Surinaamsche Bank. Mij dunkt, hier is plaats voor de conclusie, dat men de Surinaamsche Bank weleens wat al te hard beoordeeld heeft.

Samenbundeling, geen versnippering.

Het is mij dan ook niet duidelijk, hoe men zich onder dergelijke omstandigheden in Suriname voorstelt tot een nuttige splitsing van het bankapparaat te komen in een Gouvernementsbank uitsluitend voor de verzorging van de geldcirculatie, de uitvoering van de Gouvernementsopdrachten, de in- en verkoop van deviezen, en met een steriele geldvoorraad, zoals bij de Curaçaosche Bank; en een handelsbank voor de credietverlening, wisselhandel zodra die weer mogelijk is, en deposito's. Ik kan slechts als resultaat van een dergelijke splitsing zien versnippering van krachten, en twee banken die slechts matig aan de gestelde verwachtingen zullen voldoen. Mijn eigen ervaring ter plaatse en een nauwlettend volgen van de ontwikkeling van Suriname vanuit de verte doet mij dan ook een ernstig woord van waarschuwing spreken tegen een dergelijke versnippering, waar samenbundeling zozeer gewenst is.

Dit wil niet zeggen, dat ik het verlangen van dit gebied naar een eigen bankinstelling niet begrijp. Men realiseer zich daarbij echter, dat een niet al te sterk ontwikkelde gemeenschap van 180.000 zielen beter doet geen al te hoge eisen te stellen aan zelfvoorziening, vooral niet op het gebied van het ingewikkelde bankwezen. Een sterke verbinding met het Nederlandse geld- en credietwezen blijft voor dit land, dat zich met grote inspanning reeds jarenlang omhoog tracht te werken uit een staat van verval, hoogst gewenst, ja geboden. Ik ben er van overtuigd, dat een Surinaamsche Bank, die als Surinaamse naamloze vennootschap een zelfstandig bestaan zou kunnen leiden als circulatie- en handelsbank, onder leiding van een sterke Nederlandse bankinstelling als de Nederlandsche Handel-Maatschappij, de beste diensten aan dit gebiedsdeel zou kunnen verlenen en een uitstekende verbinding van Suriname met het geld- en credietwezen van Nederland en de wereld zou vormen. De Engelse gebieden in de omgeving, waarmede Suriname veelver vergeleken kan worden — ik schreef het reeds — leveren van een dergelijke ontwikkeling van het geld- en credietwezen een duidelijk voorbeeld.

Eerste eis voor de ontwikkeling van een land is een goed en gezond geld- en credietwezen. Suriname heeft dit thans. Men hoede zich nu voor onnodige experimenten uit overdreven gevoelsargumenten. Trouwens, behoren Nederland en Suriname niet bijeen en tot hetzelfde Rijksverband? Leven zij niet onder dezelfde driekleur? En vormen zij niet als zodanig met de Nederlandse Antillen een drie-eenheid, waarvan de delen op elkander steunen en op elkander zijn aangewezen? Laat men dan ook nuchter blijven, en zijn handelingen niet door sentimenten laten bepalen, maar door het belang van het Land.

Voor Gouverneur en Staten van Suriname geldt thans een: Caveant consules!

Dordrecht.

J. BOS.

DE ENGELSE EXPORTCAMPAGNE.

De Engelse uitvoerhandel heeft in de jaren na de tweede wereldoorlog een krachtig herstel te zien gegeven na de inzinking, die in de oorlogsjaren was ontstaan. Een goede graadmeter voor deze ontwikkeling wordt gevonden

in het zgn. volume-indexcijfer van de uitvoer, dat wordt verkregen door de in enige perioden uitgevoerde hoeveelheden van verschillende goederen, om te rekenen tegen de prijzen, die in het jaar 1938 voor soortgelijke goederen golden; het aldus berekende waardecijfer wordt vervolgens uitgedrukt in pCt van de waarde van de uitvoer in de basisperiode. Het verloop van dit indexcijfer is als volgt geweest:

Volume-indexcijfer van de Engelse uitvoer.

(1938 = 100)				
	1945.....	46	4e kwartaal 1947.....	118
	1946.....	99	1e „ 1948.....	126
1e kwartaal	1947.....	101	2e „ 1948.....	134
2e „	1947.....	102	3e „ 1948.....	138
3e „	1947.....	114	4e „ 1948.....	147

Bij de beantwoording van de vraag, op welke wijze dit — in vergelijking met andere Westeuropese landen — uitzonderlijk gunstige resultaat werd bereikt, valt te constateren, dat de door de Engelse Regering gevoerde economische politiek er op gericht is geweest een voor de exporthandel gunstig „klimaat” te scheppen, waarbij tegelijkertijd een krachtige campagne werd gevoerd om het Engelse volk en het bedrijfsleven duidelijk te maken, dat een snel en krachtig herstel van de uitvoer een absolute voorwaarde was voor de handhaving van een, voor Westeuropese opvattingen, draaglijk levenspeil. Een welslagen van de overwegend op vrijwillige medewerking gebaseerde exportcampagne zou echter niet mogelijk zijn geweest, indien de zeer grote vraag uit het buitenland en de bestaande prijsverhoudingen niet de basis hadden gevormd voor een over het algemeen zeer lonende particuliere exporthandel. Daarbij kon in ruime mate worden geprofiteerd van de in de eerste jaren na de oorlog voor de meeste Engelse exportproducten bestaande „sellers' market”, alsmede van de omstandigheid, dat de grote concurrenten van vóór 1940, t.w. Duitsland en Japan, voorlopig waren uitgeschakeld. Ook kon veelal worden aangeknoopt aan van voor de ooglog daterende overzeese relaties, waarbij speciaal de markten in de Dominions en in de overige Engelse gebiedsdelen een afzetgebied vormen, waar de Engelse producten een zekere voorkeur genieten.

De door de Regering genomen maatregelen waren in de eerste plaats er op gericht te voorkomen, dat het Engelse kostenpeil bovenmatig zou stijgen en een belemmering voor de afzet in het buitenland zou vormen. Deze politiek tot stabilisatie van lonen en prijzen heeft geleid tot subsidieverlening op grote schaal bij de invoer, en ten dele ook bij verbouw in het binnenland, van voedingsmiddelen. Aangezien ook in het binnenland grote behoefte aan de producten van de eigen industrie bestond en gevreesd moest worden, dat zonder een inperking van die vraag de voorziening voor de uitvoer in het gedrang zou komen, heeft de Regering getracht door een straffe fiscale politiek en het kweken van een budgetoverschot de binnenlandse vraag terug te dringen. De uit dien hoofde verminderde vraag naar de voortbrengselen van sommige sectoren van het bedrijfsleven zou er tevens toe moeten leiden, dat arbeidskrachten werden vrijgemaakt ten behoeve van bepaalde exportindustrieën, die in dit opzicht te kampen hadden met een tekort.

De Regering heeft voorts op verschillende wijzen getracht de uitvoer ook meer rechtstreeks te beïnvloeden, waarbij met name de volgende wegen zijn ingeslagen:

1. het onderhouden van een uitgebreide voorlichtings- en propagandadienst, gecoördineerd in het „Commercial Relations and Exports Department” van de „Board of Trade”;
2. de vaststelling, in overleg met de betrokken industrieën, van zgn. „export targets”;
3. preferentiële behandeling ten gunste van de voor export werkende industrieën bij de verdeling van schaarse grondstoffen;

4. het verstrekken van exportcredietgaranties.

Ad 1. Het „Commercial Relations and Exports Department” van de „Board of Trade” is op 1 Januari jl. ontstaan uit de samensmelting van het „Commercial Relations and Treaties Department” en het „Export Promotion Department”. Onder de nieuwe afdeling ressorteren zowel aangelegenheden van handelspolitieke aard als de rechtstreekse bemoeiingen met de exportcampagne. Men heeft door deze samenvoeging willen bereiken, dat de nauwst mogelijke samenwerking wordt verkregen tusschen hen, die de handelspolitieke onderhandelingen met buitenlandse instanties voeren, en degenen, die door hun dagelijks contact kennis dragen van de mogelijkheden en de moeilijkheden van de exporthandel. De voorlichtingsdienst van de „Board of Trade” ontvangt een geregelde stroom van gegevens van de Engelse handelsdiplomatieke vertegenwoordigers en consulaire ambtenaren in het buitenland en van de „Trade Commissioners” in de Dominions en in de koloniën. Deze gegevens worden of periodiek (via de „Information Service for Exporters” en het „Board of Trade Journal”), of na ontvangen aanvraag ter beschikking van belanghebbenden gesteld. De overzeese vertegenwoordigers moeten speciale aandacht schenken aan nieuwe exportmogelijkheden en zijn er op ingesteld Engelse exportfirma's op korte termijn in contact te brengen met betrouwbare handelsagenten en importeurs. Zakenreizen worden voorbereid door een onderafdeling, het „Reception and Tours Department”, waarbij de overzeese vertegenwoordigers worden ingeschakeld om ter plaatse het nodige contact te leggen. Voorts verzorgt een speciale afdeling, de „Exhibitions Branch”, de deelneming van de exportindustrieën aan binnenlandse en buitenlandse tentoonstellingen en jaarbeurzen.

Om het contact met handel en industrie te vergemakkelijken, zijn in de voornaamste centra „Board of Trade Regional Offices” gevestigd. Daar de Engelse industrieën voor vele productieve aangelegenheden te maken hebben met andere instanties dan de „Board of Trade” (bijv. bij nieuwbouw met het „Ministry of Works”, voor aanschaf van machinerieën met het „Ministry of Supply”, voor de brandstofvoorziening met het „Department for Fuel and Power”, enz.) heeft men, onder voorzitterschap van de „Regional Controllers of the Board of Trade”, zgn. „Regional Export Committees” ingesteld, waarin behalve vertegenwoordigers van de verschillende „Production Departments” en van het „Ministry of Labour”, enkele vertegenwoordigers van het bedrijfsleven zitting hebben. Hierdoor is het mogelijk geworden, dat ondernemers zich voor vrijwel alle aangelegenheden betreffende hun bedrijf, productie of afzet, tot genoemde „Regional Export Committees” kunnen wenden. Het is de bedoeling van de Regering, dat verzoeken en aanvragen zoveel mogelijk lokaal worden afgedaan; de Regering wenst niet, dat men voor alles terugvalt op de instanties te Londen. Het voordeel van deze regeling voor de betrokken industrieën is evident; men heeft te maken met slechts één instantie en beslissingen kunnen veelal op korte termijn worden tegemoet gezien.

Ad 2. De „export-targets”, welke — als gezegd — worden vastgesteld door de Regering in overleg met de betrokken ondernemers, beogen aan te geven, in hoeverre het mogelijk wordt geacht, dat verschillende industrieën in een bepaalde periode bijdragen tot de afzet in het buitenland. Enerzijds wordt met deze vaststelling bereikt, dat men er zich tijdig rekenschap van geeft, hoe de in een bepaalde periode beschikbaar komende grondstoffen en de aanwezige arbeidskrachten het best kunnen worden benut. Anderzijds vormen de „targets”, die aan de hoge kant worden vastgesteld, een prikkel

voor het bedrijfsleven tot grotere krachtsinspanning. De belangrijkste factoren, welke bij de vaststelling van de „targets” in aanmerking moeten worden genomen, zijn de capaciteit van de betrokken industrie, de beschikbare grondstoffen en arbeidskrachten, de afzetmogelijkheden in het buitenland, de valuta, waarin het exportprovenu ter beschikking komt en de grootte van die opbrengst in vergelijking met die, verkregen door aanwending van de grondstoffen in andere richtingen. Ook de noodzakelijke minimumvoorziening van de binnenlandse markt, inclusief die van de talrijke industrieën, welke niet rechtstreeks voor de export werken, doch halffabrikaten voor de exportindustrieën voortbrengen, speelt een belangrijke rol. Van ondernemerszijde schijnt niet spoedig bezwaar te worden gemaakt tegen een „target” dat aan de hoge kant is, aangezien men er van uitgaat, dat een hoog „target” aanspraak geeft op een hoge grondstoffentoe wijzing. Aangezien voor de vaststelling van de verschillende „targets” gecompliceerde berekeningen moeten worden gemaakt en verschillende basisgegevens op schattingen berusten (bijv. de te bereiken staal- en kolenproductie, alsmede beoogde wijzigingen in het aanbod van arbeidskrachten in bepaalde branches), is het niet te verwonderen, dat de eerst vastgestelde „targets” lang niet werden gerealiseerd. Men schijnt inmiddels de nodige ervaring te hebben opgedaan; het voor eind 1948 gestelde doel voor de gehele uitvoer, t.w. 150 pCt van het gemiddelde volume van 1938, werd met 148 pCt n. nagenoeg bereikt.

Ad 3. In het toewijzingssysteem voor schaarse grondstoffen bezit de Regering een middel om inzake de productie voor export meer rechtstreekse dwang uit te oefenen. Het zou denkbaar geweest zijn, dat de Regering, teneinde vooral de richting van de uitvoer geheel te kunnen beheersen, evenals tijdens de oorlog haar toevlucht had genomen tot een stelsel van uitvoerlicenties. De Engelse Regering heeft zich echter op het standpunt geplaatst, dat de uitvoerhandel zich niet leent voor een strenge reglementering en dat het persoonlijk belang de beste drijfveer is om bij de afzet op buitenlandse markten, welke zo zeer afhankelijk is van persoonlijke relaties en gekweekte goodwill, de beste resultaten te verkrijgen. De machtspositie van de Regering berust hierop, dat in geval niet wordt voldaan aan het voorschrift, de toegevoegde grondstoffen voor export te verwerken, tot verlaging of intrekking van de allocatie wordt overgegaan. Men heeft het systeem tevens gebruikt om de richting van de uitvoer te beïnvloeden, met name om de uitvoer naar de dollarlanden te stimuleren. Zoals hieronder nog zal blijken, is — te oordelen naar de ontwikkeling van de export naar genoemde landen — in deze richting niet zo heel veel bereikt.

Onder het toewijzingssysteem vallen uitsluitend schaarse grondstoffen; dit houdt in — en de praktijk is hiermede in overeenstemming — dat steeds meer grondstoffen worden vrijgegeven. Hoewel nog verschillende belangrijke grondstoffen aan allocatie onderhevig zijn (bijv. staal) is het duidelijk, dat dit middel voor de Regering om invloed te kunnen uitoefenen op de productie voor export, op de duur steeds meer aan betekenis zal verliezen.

Ad 4. Exportcredietgaranties worden verstrekt door het „Export Credits Guarantee Department” van de „Board of Trade”. Hierbij worden de verschillende risico's, welke de exporteurs onder de huidige omstandigheden in het handelsverkeer lopen, door de Regering gedekt. Het maximumbedrag voor de verplichtingen van het Rijk uit dezen hoofde, dat tot dusver £ 300 miljoen bedroeg, zal, na aanneming van de kortgeleden ahangig gemaakte nieuwe „Export Guarantees Bill”, gebracht worden op £ 500 miljoen. Tot de risico's, welke onder de polissen van het „Export Credits Guarantee Department”

kunnen worden gedekt, behoren: het risico van niet-afname der goederen, bijv. door overmacht ingevolge een weigering van de Regering van het importerende land om de vereiste invoervergunningen te verstrekken; het risico van insolventie of wanbetaling; het risico, dat het verkoopprovenu door deviezenbeperkingen niet naar Engeland kan worden getransfereerd; het molestisico; het risico, dat niet geleverd kan worden tengevolge van door de Engelse Regering in te stellen beperkende bepalingen. Ook tal van bijzondere risico's komen tegenwoordig voor dekking in aanmerking, bijv. dat voortvloeiend uit de verkoop op afbetaling van naar de Verenigde Staten geëxporteerde automobielen.

* * *

Naast de genoemde regeringsinstanties zijn er verschillende particuliere organisaties en instellingen, die zich speciaal met de belangen van de uitvoerhandel bezig houden.

De B.E.T.R.O. („British Export Trade Research Organization”), een in 1945 door particuliere belanghebbenden opgerichte instelling, houdt zich bezig met markt-onderzoek in het buitenland. De B.E.T.R.O. beschikt over een netwerk van eigen overzeese vestigingen, vertegenwoordigers en correspondenten en zendt research-teams uit om bepaalde afzetmogelijkheden te onderzoeken. De Regering heeft het nut van deze organisatie erkend en haar ontwikkeling mogelijk gemaakt door het toekennen van een subsidie ter dekking van eventuele bedrijfsverliezen (maximaal £ 150.000 voor de eerste 5 jaren). Deze instelling verricht buitengewoon nuttig werk.

De B.E.T.A.C. („British Export Trade Advertising Corporation”), een combinatie van firma's, werkzaam op het gebied van reclame, belast zich met het opstellen en uitvoeren van reclamecampagnes in het buitenland.

Voorts kunnen worden genoemd de „Council of Industrial Design”, het „Overseas Policy Committee from the Federation of British Industries”, het „Institute of Export”, de „Association of British Chambers of Commerce”, de „National Union of Manufacturers”, de „National General Export Merchants' Group”, alsmede de speciaal daartoe gevormde afdelingen van de grote banken en de „merchant bankers”.

De uitvoer naar het dollargebied.

Behalve op het belang van een uitbreiding van de Engelse uitvoerhandel als geheel, is van regeringszijde herhaaldelijk gewezen op de noodzaak bijzondere aandacht te schenken aan de afzetmarkten in het dollargebied, teneinde door vergrote uitvoer daarheen (naast de pogingen van de Regering om de invoer uit die landen te vervangen door die van elders) een vermindering van het tekort op de dollarbalans te verkrijgen. Deze campagne heeft, zoals uit onderstaande gegevens blijkt, er niet toe geleid, dat de uitvoer naar genoemde landen een bijzondere uitbreiding kon ondergaan. Slechts kan gezegd worden, dat met de uitbreiding van de gehele uitvoer ongeveer gelijke tred werd gehouden. Voor het gehele Westelijk halfrond viel de laatste jaren een matige verhoging van het aandeel in de gehele uitvoerhandel te constateren, al kon het vooroorlogse percentage niet worden bereikt. Wat de uitvoer naar de Verenigde Staten betreft, valt bij de bijgaande tabel voor 1948 zelfs een daling van het percentage t.o.v. het voorafgaande jaar te constateren¹⁾.

Ondanks het feit, dat de betrokken voorlichtingsinstanties bijzondere aandacht schenken aan de markt in de Verenigde Staten en ook getracht wordt via het toewijzingssysteem voor schaarse grondstoffen de afzet

¹⁾ Ter vergelijking met Nederland volgen hieronder enkele cijfers, welke weergeven het aandeel (in pCt) van resp. het gehele Westelijk halfrond en de Verenigde Staten in de totale Nederlandse uitvoer:

	1938	1947	1948
Uitvoer naar het Westelijk halfrond	8,4	6,8	6,8
Uitvoer naar de Verenigde Staten	3,6	2,7	2,8

Geografische verdeling van de Engelse uitvoer.

	(in pCt van de totale waarde)			
	1938	1946	1947	1948
Verenigde Staten	5,4	5,2	5,1	4,3
Canada en New Foundland	4,6	3,7	3,8	4,5
Argentinië	3,7	2,2	2,9	3,2
Rest v/h West. halfrond	3,9	3,3	4,3	4,5
Totaal v/h West. halfrond	17,6	14,4	16,1	16,5
Unie van Zuid-Afrika	7,5	49,0	7,7	7,4
Rest v/h sterlinggebied	34,1		39,3	40,0
Europa	36,2	32,2	29,8	29,0
Andere landen	4,6	4,4	7,1	7,1
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0

daarheen te bevorderen, valt te constateren, dat bedoelde markt voor de exporteurs klaarblijkelijk niet voldoende aantrekkelijk is. In dit verband kan o.a. worden gewezen op het feit, dat de markt in de Verenigde Staten uiteenvalt in een aantal regionale markten, die niet van één, punt uit kunnen worden bewerkt en veelal — o.a. door klimaatsverschillen veroorzaakte — aparte uitvoeringen der af te nemen producten eisen (met name bij textielgoederen, die een der belangrijkste Engelse uitvoerposten naar de Verenigde Staten vormen). Dit brengt met zich hoge reclame- en andere verkoopkosten en extra-kosten bij de productie. Daar komt nog bij, dat bij invoer, van vrijwel alle industriële producten moet worden gecorreëerd met Amerikaanse fabrikanten, terwijl voorts de druk der invoerrechten in aanmerking moet worden genomen. Zo gezien wordt het begrijpelijk, dat de Engelse exporteurs bij een vrije keuze van de afzetmarkt, deze bij voorkeur daar zoeken, waar met minder moeite en kosten een gelijke of hogere opbrengst wordt verkregen, iets waaraan de vele beroepen van de Regering tot vrijwillige uitbreiding van de uitvoerhandel met de Verenigde Staten maar weinig hebben kunnen veranderen. Men schijnt thans nieuwe wegen te zullen inslaan om de uitvoer naar de dollarlanden te pouseren. Sir Stafford Cripps heeft nl. een dezer dagen medegedeeld, dat de Regering bij de a.s. begrotingsvoorstellen de bijzonderheden bekend zal maken van een plan tot steunverlening aan de exporthandel op de Verenigde Staten en Canada.

Amsterdam.

Drs C. DE BACK.

DE SCHEEPSBOUW IN 1948.

Blijkens de jongste, door Lloyd's Register of Shipping gepubliceerde, gegevens werden gedurende het afgelopen jaar in de verschillende landen in totaal 872 schepen met een bruto inhoud van 2.309.743 tons te water gelaten. Vervaarloosd zijn schepen met een bruto register tonnage van minder dan 100 tons, terwijl evenmin oorlogsbodems in bovenstaande cijfers zijn begrepen.

Groot-Brittannië en Noord-Ierland handhaafden zich wederom met 50,9 pCt van de wereldproductie gemakkelijk op de eerste plaats, zij het, dat Engeland's aandeel, vergeleken met 1947, enigszins is verminderd. De betekenis van de Engelse scheepsbouw blijkt overigens duidelijk uit de navolgende percentages, weergevend Engeland's aandeel in de totale jaarproductie:

1948	50,9
1947	56,7
1946	53,3
1938	34,0

De tweede plaats op de ranglijst wordt ingenomen door Zweden met 245.896 br. reg. tons gevolgd door Nederland met 142.485 tons, Frankrijk met 138.260 tons, de Verenigde Staten met 126.418 tons en Italië met 111.555 tons. Vergeleken met 1947 bracht het afgelopen jaar een stijging der wereldproductie van 207.122 tons. De in 1948 van Engelse werven te water gelaten tonnage vermindere in vergelijking met 1947 met 16.413 tons, de overige landen geven daarentegen een stijging van 223.535 tons te zien.

Van de in 1948 in Engeland en Noord-Ierland te water

gelaten tonnage — in totaal 1.176.346 br. reg. tons tegen 1.139.397 tons in alle andere landen tezamen — waren 159 schepen met een bruto inhoud van 410.056 tons (1947 380.153 tons), d.w.z. 34,9 pCt der totale productie, voor het buitenland bestemd. Ook hier valt, vergeleken met voorafgaande jaren, een stijging te constateren.

Exportpercentage der Engelse productie.

1948	34,9
1947	31,7
1946	10,3
1938	19,8

Interessant is in dit verband het door Lloyd's gepubliceerd overzicht van het exportvolume in 1948 der overige landen.

	Bruto register tons
Groot-Brittannië en Noord-Ierland	410.056
Zweden	144.600
Italië	86.362
Canada	83.844
Verenigde Staten	82.722
Denemarken	49.841
België	31.599
Nederland	9.351

Frankrijk en Noorwegen tonen over het afgelopen jaar een importsurplus van resp. 134.919 en 418.565 br. reg. tons.

De verbrandingsmotor vervolgt zijn zegetocht. De totale tonnenmaat der in 1948 in alle landen te water gelaten motorschepen bedroeg 1.517.883 tons, waarvan 44,4 pCt in Engeland en 55,6 pCt in de overige landen. De totale tonnenmaat der in 1948 te water gelaten stoomschepen was slechts iets meer dan de helft van die der motorschepen, t.w. 791.860 tons. In aanmerking nemend dat ca 709.000 tons der stoomschepen olie onder de ketels kunnen stoken, resteert aan kolenstokers in feite slechts een schamele tien procent van het totaal.

Onderstaande tabel geeft een duidelijk beeld van de staag verminderende betekenis van kolen als brandstof voor schepen.

Brandstof	Percentages van totale bruto tonnenmaat						
	1914	1935	1936	1937	1938	1939	1947
Kolen	88,84	50,15	49,10	47,89	46,54	44,67	26,20
Stookolie	2,65	30,65	30,38	29,84	29,57	29,63	52,52
Diesel- en gasolie	0,45	17,42	18,89	20,74	22,45	24,36	20,28
Zeilschepen etc.	8,06	1,78	1,63	1,53	1,44	1,34	1,00
	100,—	100,—	100,—	100,—	100,—	100,—	100,—

Een door het American Bureau of Shipping gepubliceerd overzicht geeft bijzonderheden van de op 30 November jl. in de verschillende landen — met uitzondering van Sovjet Rusland, waaromtrent gegevens ontbreken — in aanbouw zijnde dan wel in opdracht gegeven tonnage:

Schepen van 1.000 br. reg. tons en groter.

Land	Passagiers- en vrachtschepen				Totaal	pCt
	Vrachtschepen	Tankers	Passagiers- vrachtschepen	Totaal		
	br. reg. tons	br. reg. tons	br. reg. tons	br. reg. tons		
Gr. Brittannië en N.-Ierland	1.184.000	1.827.000	828.000	3.839.000	46,8	
Zweden	415.000	926.000	12.000	1.353.000	16,5	
Ver. Staten	18.000	1.128.000	75.000	1.221.000	14,9	
Nederland	143.000	173.000	102.000	418.000	5,1	
Frankrijk	218.000	104.000	57.000	379.000	4,6	
Denemarken	172.000	82.000	21.000	275.000	3,4	
Noorwegen	171.000	42.000	1.000	214.000	2,6	
Italië	56.000	9.200	94.000	159.000	1,9	
Andere landen tezamen	170.000	112.000	58.000	340.000	4,2	
Totaal	2.547.000	4.403.200	1.248.000	8.198.000	100,0	

Volgens deze cijfers bedroeg Engeland's aandeel in de wereldscheepsbouw rond 46 pCt voor de categorie vrachtschepen en rond 66 pCt voor de uit scheepsbouwkundig oogpunt belangrijke groep passagiers- en passagiersvrachtschepen. De levertijd voor nieuw te bouwen schepen draagt thans voor de onderscheiden landen ruwweg:

Engeland	3 jaren
Zweden	5 „
Verenigde Staten	18 maanden
Nederland	3 jaren
Frankrijk	2 1/2 „
Denemarken	2 „
Noorwegen	3 „
Italië	1 jaar

Een der ernstigste knelpunten wordt nog steeds veroorzaakt door de allerwegen vooralsnog ontoereikende materiaalvoorziening.

Voorts blijkt uit het overzicht van het Amerikaans Scheepvaartbureau, dat van de op 30 November jl. in de verschillende landen in aanbouw zijnde tonnage, meer dan de helft uit tankers bestond. Zoals reeds in het aan de vrachtenmarkt gewijd jaaroverzicht opgemerkt ¹⁾, rijst de vraag of het accent niet al te sterk op tankschepen valt. Aan de scherp stijgende productie van aardolie lijkt voorspelds een einde te zijn gekomen en talrijker worden vooral uit Amerika de berichten, die van stijgende voorraden en beperking der productie gewagen. Afgewacht moet worden of de markt, wanneer de thans in aanbouw zijnde vloot van groter en sneller tankschepen gereed is gekomen, ook in staat zal blijken te zijn aan de dan effectief veel grotere vervoerscapaciteit lonend emplooi te verzekeren.

In Engeland, en mutatis mutandis geldt dit evenzeer voor de overige landen, beklagt men zich in de kringen van de scheepsbouw nog steeds ernstig over het gebrek aan staal, juister gezegd over de naar het oordeel der Engelse werven volstrekt ontoereikende toewijzingspercentages. De klachten beperken zich trouwens niet slechts tot staal, maar gelden evenzeer de vertraagde levering van elektrische hulpwerktuigen en andere onmisbare onderdelen.

Grote bezorgdheid heerst over de uitwerking in de praktijk van een eventuele nationalisatie der Engelse ijzer- en staalindustrie. Zoals bekend heeft Labour eind 1948 een wetsontwerp, beogend de nationalisatie dezer beide sleutelindustrieën, bij het Lagerhuis ingediend. Ondanks de hevige oppositie, zowel in de kringen der direct belanghebbenden als in de conservatieve en liberale partijgroeperingen, waar men — met het vooralsnog weinig bevredigend beeld der genationaliseerde mijnindustrie voor ogen — van een aanvaarding van het wetsontwerp slechts hogere prijzen, minder efficiency en mindere kwaliteit der materialen verwacht, moet, gezien de Labourmeerderheid, in het Lagerhuis nochtans met goedkeuring van het wetsontwerp rekening worden gehouden.

De ernstige vertraging waarmede de oplevering der schepen als regel gepaard gaat, oefent zoals vanzelf spreekt een kostprijsverhogende invloed uit en waar contracten op basis van een vaste prijs tot de uitzonderingen behoren en als regel de meerdere arbeidslonen evenals eventuele verhoging der materiaalprijzen ten laste van de opdrachtgevers komen, lijkt het vooralsnog weinig waarschijnlijk, dat de geldende exorbitante bouwprijzen, die zowel de reders als de scheepsbouw met zorg vervullen, in de naaste toekomst een dalende richting zullen inslaan.

Blijkens door de Ministry of Labour and National Service gepubliceerde gegevens, bedroeg het arbeidsloon in de laatste week van April 1948 voor arbeiders van 20 jaar en ouder in de Engelse scheepsbouw en reparatiebedrijven 151s6d tegenover een gemiddeld loon voor het gehele land van 134s. Het gemiddeld uurloon t.w. 38d is het hoogst betaalde. Onderstaande tabel geeft een duidelijk beeld van de stijging der lonen in deze bedrijven sedert het eind van de oorlog.

	Gemiddeld loon incl. stukwerk en overtijd voor arbeiders van 21 jaren ouder	Basisloon
	s.d.	s.d.
Januari 1945	130.11	93.6
Januari 1946	126.8	98.0
April 1947	139.5	104.0
April 1948	151.6	104.0

¹⁾ Zie „E.-S.B.” van 23 Maart 1949, blz. 231.

Bij de beoordeling dezer lonen dient overigens rekening te worden gehouden met de omstandigheid dat thans 44 uren per week wordt gewerkt tegen 47 uren in April '47, terwijl in September-jl. een verdere loonsverhoging van 5% per week werd toegestaan.

Men is er zich in de kringen van de Engelse scheepsbouw van bewust, dat bij het tegenwoordig niveau der lonen grotere productie noodzakelijk is, wil Engeland blijvend in staat zijn aan de concurrentie elders met succes het hoofd te bieden. Dit klemt temeer omdat niet slechts de lonen, maar ook de materiaalrijzen sedert het eind van de oorlog sterk zijn gestegen. Tengevolge van een tweetal prijsverhogingen gedurende het afgelopen jaar, t.w. met 5/- per ton in Januari en 3s6d per ton in Augustus 1948, bedraagt de staalprijs in de belangrijkste Engelse scheepsbouwcentra thans £ 18.11.6 per ton. De navolgende tabel geeft de verhouding weer tussen lonen, staalrijzen en scheepsbouwrijzen sedert het eind van de oorlog.

	Gem. uurloon		Prijs van stalen platen		Bouwprijs p. ton draagvermogen	
	d.	Indexcijfer	per ton	indexcijfer	voor een 9.500tons motorvrachtschip	indexcijfer
Jan 1945	28.5	100	£ 16. 3.0	100	£ 26.—	100
„ 1946	29.3	103	„ 16. 9.6	102	„ 28.10.0	107
„ 1947	33.5	117	„ 17. 4.6	107	„ 31.10.0	121
„ 1948	38.0	133	„ 18. 3.0	112	„ 37. 0.0	142
„ 1949	—	—	„ 18.11.6	115	„ 40. 0.0	154

) April 1948.

Aan „Fairplay“ ontleend.

Men troost zich in Engeland met de gedachte, dat ook elders met dezelfde problemen wordt geworsteld. De lonen, aldus redeneert men, mogen elders al lager zijn, de materiaalrijzen liggen veelal hoger. België moge bijv. kortere leveringstijd garanderen, de bouwprijzen zijn daar te lande nog hoger dan in Engeland, terwijl het merendeel der andere landen gedurende de eerstvolgende jaren geen nieuwe opdrachten kan aanvaarden, anders dan met oplevering na 1952.

Een schrale troost, want de bouwprijzen hebben allengs een zodanige hoogte bereikt, dat menig reder zich tweemaal bedenkt vooraleer hij tot het plaatsen van verdere opdrachten overgaat. Dit laatste klemt temeer, nu de vrachtmarkt belangrijk aan stabiliteit heeft ingeboet, de hausse tot het verleden behoort en ook hier de vraag rijst of voor de wereldhandelsvloot duurzaam lonend em-plooi kan worden gevonden. Eind 1947 bedroeg de totale bruto-inhoud der wereldkoopvaardijvloot 98.700.000 tons vergeleken met 80.700.000-br. reg. tons op 1 September 1939. Gedurende het afgelopen jaar werden, zoals wij zagen, 872 schepen met een totale bruto inhoud van 2.309.743 tons te water gelaten, terwijl op 1 October jl., met inbegrip dezer tonnenmaat, voor zover niet afgeleverd, nog 4.204.000 br. reg. tons in aanbouw waren. Hierbij dient dan nog rekening te worden gehouden met de zoveel grotere snelheid der nieuw gebouwde schepen. Dit zal, zodra de vooralsnog in vele havens trage belading resp. lossing wederom in sneller tempo geschiedt, tot kortere reisduur dan vóór de oorlog leiden, hetgeen uiteraard de potentiële vervoerscapaciteit vergroot. Eenzelfde beeld toont de wereldtankvloot, die op 1 November jl. een bruto inhoud van 23.882.526 tons tegen 16.912.000 br. reg. tons op 1 September 1939 had. Bovendien zijn voor oplevering tot eind 1952 nog ruim zeven miljoen tons — draagvermogen — in aanbouw.

Bij dit alles mag overigens de noodzaak, om gedurende de eerstvolgende twintig jaren een aanzienlijk percentage der wereldkoopvaardijvloot te vernieuwen, niet uit het oog worden verloren. Voorts zijn van de tijdens de oorlog zo krachtig uitgebreide vloot onder Amerikaanse vlag rond 1.800 schepen opgelegd resp. aan de „emergency reserve fleet“ toegevoegd, terwijl een groot aantal Ameri-

kaanse schepen gedurende de achter ons liggende jaren werd verkocht. In feite waren op 15 October jl. ca 1.355 schepen onder Amerikaanse vlag in de vaart, d.w.z. 480 aan particuliere rederijen toebehorende schepen, 445 schepen, welke van de Regering toebehorende waren en ca 430 eveneens aan particuliere rederijen toebehorende tankers.

Vergeleken met voor de oorlog is de particuliere Amerikaanse vloot thans rond drie miljoen tons groter, gevolg van het toegenomen laadvermogen der schepen.

(In miljoenen tonnen draagvermogen)

	Voor de oorlog		Thans	
	aantal	draagvermogen	aantal	draagvermogen
Passagiers- en passagiersvrachtschepen	150	0,9	40	0,3
Vrachtschepen ..	702	5,0	672	6,2
Tankers	384	4,3	496	7,0
Totaal	1.236	10,2	1.208	13,5

Tengevolge van oorlogsgeweld verminderde de Noorse koopvaardijvloot van rond 5 miljoen bruto register tons voor de oorlog tot rond 2,7 miljoen tons in 1945. Eind 1947 was de tonnenmaat wederom gestegen tot 3,96 miljoen tons, zij het dat de vermeerdering goeddeels was te danken aan de aankoop van Amerikaanse schepen, waaronder meer dan 500.000 br. reg. tons Liberty-schepen en T-2 tankers. In feite werd eerst verleden jaar een begin gemaakt met de oplevering der door Noorwegen bestelde nieuwe schepen. In totaal werden rond 490.000 br. reg. tons, t.w. ca 200.000 tons aan tankers en het restant aan vrachtschepen, door Noorse en andere werven opgeleverd. Begin 1949 bereikte de Noorse vloot een totale bruto inhoud van ruim 4,4 miljoen tons, zijnde slechts rond 400.000 tons minder dan voor de oorlog, waarbij er echter, zoals gezegd, rekening mede moet worden gehouden, dat een aanzienlijk percentage bestaat uit tijdens de oorlog in Amerika gebouwd, d.w.z. minder efficiënte, schepen, die voor een groot gedeelte binnen de eerste twintig jaren moeten worden vervangen. Zo zal ook de Noorse tankvloot in 1952 voor ruim een derde gedeelte uit schepen van twintig jaren bestaan en derhalve, gezien de gemiddelde nuttige leeftijdsduur van het tankschip, voor vervanging in aanmerking komen. Op 9 December, jl. waren in Noorwegen en elders nog 351 schepen, metende circa 2,3 miljoen tons, voor Noorse rekening in aanbouw. Twee derde dezer schepen bestaat uit tankers, terwijl de opleveringstermijn varieert tussen 1952/53. Van de voor Noorse rekening in aanbouw zijnde schepen wordt ruwweg 85 pCt in het buitenland gebouwd, t.w. ca 38 pCt in Zweden, ca 35 pCt in Engeland en de rest in Denemarken, Nederland, België, Japan en Italië. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de in aanbouw zijnde Noorse schepen.

Land van aanbouw	Aantal schepen	Draagvermogen in duizend tonnen	Percent van het totaal
Zweden . . .	108	1.350	37,5
Engeland . .	95	1.254	34,9
Noorwegen .	110	524	14,6
Denemarken	20	174	4,8
Nederland . .	10	155	4,3
België . . .	7	74	2,1
Japan	2	36	1,0
Italië	7	31	0,8
Totaal	359	3.598	100,0

Dank zij de voor Noorse rekening bestelde tonnage — circa 15 pCt, d.w.z. rond 350.000 br. reg. tons — zijn de Noorse werven gedurende verscheidene jaren — variërend van twee tot vijf jaren — van werk voorzien. De capaciteit der Noorse werven bedraagt overigens slechts rond 60.000 br. reg. tons per jaar.

Baserend op eenzelfde jaarlijkse vermindering door scheepsverliezen en verkoop als in 1947 en uitgaand van de veronderstelling, dat de oplevering geen abnormale ver-

traging ondervindt, zal de Noorse koopvaardijvloot in 1953 naar schatting circa 5,6 miljoen br. reg. tons groot zijn. Ter vergelijking diene, dat de Noorse vloot op 1 Januari 1940 een omvang had van ruim 4,8 miljoen br. reg. tons, terwijl ca 600.000 br. reg. tons aan nieuwe schepen in bestelling waren.

De Noorse tankvloot vermeerderde gedurende het afgelopen jaar met 200.000 br. reg. tons en is thans ruim 1,8 miljoen br. reg. tons groot. Bij het uitbreken van de oorlog beschikte Noorwegen over een tankvloot van circa 2 miljoen tons. Reeds eerder heb ik gewezen op de neiging, om tankers van grote laadcapaciteit te bouwen. Was het gemiddeld draagvermogen in Noorwegen voor de oorlog ca 10.000 tons, thans is 16.000 tons gebruikelijk. Bovendien zijn voor Noorse rekening thans 26 tankers met een draagvermogen van 24.000 tons in aanbouw.

Tegen een eventuele verdere kentering op de tankvrachtenmarkt hebben de Noorse tankrederijen zich zo goed mogelijk trachten te dekken door het sluiten van timecharters voor een duur van 5/10 jaren. Bijna tachtig procent der thans onder Noorse vlag in de vaart zijnde tankvloot is op deze basis bevracht, terwijl van de thans voor Noorse rekening in aanbouw zijnde tankers ca 75 pCt voor een vijfjarig timecharter werd bevracht.

Het voorgaande samenvattend kan geconcludeerd worden, dat de wereldscheepsbouw, hoezeer ook de werven in het merendeel der gevallen nog verscheidene jaren volledig bezet zijn, nochtans rekening dient te houden met vermindering van werk, tenzij men erin slaagt de huidige abnormaal hoge bouwrijzen drastisch te verlagen. Hiertoe zullen verschillende factoren moeten bijdragen, t.w. ruimer staalvoorziening, die mede zal leiden tot snellere aflevering van hulpwerkstukken, waardoor de bouw aanmerkelijk zal worden versneld, hetgeen de kostprijs gunstig zal beïnvloeden. Voorts is daar de arbeidsprestatie, die nog maar al te vaak blijft beneden hetgeen voor de oorlog werd gepresteerd, zulks ondanks gestegen lonen en vaak moderner outillage.

Slaagt men erin de bouwrijzen geleidelijk terug te brengen tot een peil, dat de bouw van nieuwe schepen niet langer, zoals thans in feite het geval is, stempelt tot een speculatie met overheersend kwade kansen, dan zal de scheepsbouw, gezien de noodzaak ener vlootvernieuwing, ook in de jaren na 1952 voldoende opdrachten kunnen boeken om een redelijk lonend bedrijf te verzekerken.

Rotterdam.

C. VERMEY.

BOEKBESPREKING.

Public relations and publicity door J. H. Brebner O.B.E.
Uitgave van „The Institute of Public Administration”;
44 blz., 2/-.

Democratie is regeren met instemming van de geregeerden, aldus luidt een Engelse definitie. Die instemming vereist allereerst begrip van de zaken waarom het gaat. Indien dat begrip aanwezig is, evenals voor de beslissingen van de regering van een land of van de directie van een onderneming, dan kunnen de zaken vlotter en met minder gebruik van autoriteit, macht en dwang worden afgewikkeld.

Het wekken van begrip wordt meer en meer een taak van specialisten. De beginselen voor hun werk zijn dezer dagen beknopt en helder uiteengezet in bovenvermeld boekje, welks schrijver sedert twintig jaren voorlichter is geweest bij enkele belangrijke instellingen, zoals de Engelse posterijen, het Ministerie van Voorlichting tijdens de oorlog en thans bij de Britse Transport Commissie. In Engeland heet zo'n specialist veelal „Public Relations Officer” (P.R.O.). In Nederland spreekt men nog wel van perschef; ten onrechte, want de specialist is geen chef van de pers en zijn taak omvat veel meer dan het contact met de pers.

Een betere terminologie heeft zich reeds baan gebroken. Zo heeft een particuliere onderneming een Bureau Pers en Publiciteit, bij de centrale Overheid treft men aan Voorlichtingsdiensten naast Persdiensten; de gemeente Rotterdam heeft een Bureau Voorlichting en Publiciteit (goed gekozen naam) ingesteld en Amsterdam bezit een Bureau Pers, Propaganda en Vreëmdelingenverkeer. Dit alles ter inleiding van de volgende hoofdpunten in het boekje van de heer Brebner.

Elke instelling moet elk individu, dat zich tot haar wendt, op gepaste wijze alle inlichtingen geven, klachten beantwoorden met redenen waarom zij niet gegrond zijn of met een aanduiding van de maatregelen, welke naar aanleiding van die klachten zullen worden genomen. Deze behandeling van vragen, opmerkingen of klachten is het werk van een specialist in de omgang met het publiek, welke specialist zich baseert op de inlichtingen, welke hij aan de desbetreffende afdelingen van zijn instelling vraagt, alsmede op het overleg met de directie, met wie hij in rechtstreeks contact staat. Al dit werk vat de schrijver samen onder „public relations”. Het meer algemene contact met het publiek definieert hij als „publicity”, welke gebruik maakt van de film, advertenties, publicaties in de vorm van artikelen, aanplakbiljetten, huisorganen enz. en tentoonstellingen. Raak zijn de adviezen voor samenwerking met de pers. In de voornaamste plaats moet de voorlichter haar nieuws verschaffen, waarbij tevens de grootste accuratezesse moet worden betracht. Dat geeft vertrouwen. Eerlijkheid en steeds bereid zijn de pers naar gelang der omstandigheden van dienst te zijn, bestendigen dat vertrouwen.

De mens is allereerst een „seeing animal”, schrijft de heer Brebner meer dan eens. Voor zulke wezens, die voor de beoordeling van een instelling allereerst afgaan op hetgeen zij daarvan zien, is de vorm van veel belang. Dit geldt voor de aanblik van kranten en alle andere middelen om het publiek te bereiken, zoals reclame, verpakking van artikelen, wachthuisjes en borden van verkeersonderningen. Hierop moet de publiciteitsafdeling een adviserend oog houden.

Men is geneigd te zeggen, dat de taak van de voorlichter hiermede wel wat te ruim is gesteld. Maar de schrijver wijst er op, dat objectieve voorlichting van pers en publiek en daarnaast de zuivere reclame beide facetten zijn van het contact tussen instelling en publiek. Ondanks formele en personele scheiding (het belang hiervan vooral bij de Overheid zouden wij gaarne wat beter onderstreept hebben gezien) behoren zij onder dezelfde hoogste leider te staan. Anderzijds heeft de heer Brebner niet alle bezigheden van de pers- en publiciteitsafdeling genoemd. Zo ontmoetten wij enige tijd geleden bij de opening van een nieuwe onderwijsinstelling hier te lande iemand van zo'n afdeling van een onzer grootste ondernemingen, welke bij die onderwijsinstelling niet was betrokken. Maar hij kwam eens contact opnemen, de sfeer verkennen en verdere gegevens verzamelen, welke later voor zijn afdeling en voor de personeelsafdeling van nut zouden kunnen zijn. Persoonlijk contact met de buitenwereld, mede ten dienste van personen en afdelingen van een instelling, die zelf geen gelegenheid voor dat contact hebben, in ruime zin opgevat, is een taak voor de pers- en publiciteitsafdeling, welke vooral adviserend optreedt ten eerste binnen de instelling en ten tweede voor haar werkzaamheden naar buiten. Daarnaast kan de afdeling uitvoerend werk verrichten, vooral naar buiten.

Overheid en ondernemingen, zo schrijft de heer Brebner, hebben een zo veel omvattende en veelzijdige taak, dat werk en functies steeds meer worden verdeeld. Ondanks die specialisatie blijft een goed samenspel in het grote geheel vereist. Een belangrijk middel daarvoor is het werk van de voorlichtingsafdeling, een gespecialiseerde functie, gericht op goed contact binnen overheids- en particuliere instellingen en op het goede contact tussen die instellingen en het publiek. Zowel de persoonlijke en massale voorlichting

omtrent de instelling aan het publiek als voorlichting aan de leiding van de instellingen omtrent de stromingen in het publiek zijn belangrijk. Middelen om deze te leren kennen zijn: studie van het verhandelde in het parlement, van publicaties in de pers, brieven van het publiek en onderzochtingen van een aantal mensen. Voor het algemene beleid van de instelling is een individuele brief uit het publiek niet zo belangrijk (al wordt hij zo goed mogelijk beantwoord), maar wel de toeneming of daling van het aantal klachten.

Nieuwe waarheden hebben wij in het boekje in bespreking niet gevonden. Het wijst er zelf op, dat sedert eeuwen in allerlei legers allerlei ceremonieel plaatsvindt, omdat de leiding steeds heeft geweten, dat men aldus voor ieder begrijpelijk en voelbaar de eenheid, de gerichtheid en de bezieling voor een doel demonstreert en opwekt. Onze tijd heeft daaraan onverminderd behoefte. De middelen en vormen daartoe eisen echter aanpassing aan de tweede industriële revolutie, die schijnt te zijn aangebroken, waarin de aandacht voor de menselijke factor van meer belang wordt dan de materiële en financiële factoren. Tot zover dan de grepen uit het betoog van de heer Brebner.

Wie bedrijfskadertraining (met haar methoden van instructie van personeel, voor handhaving van goede onderlinge betrekkingen onder het personeel en voor het streven naar technische verbeteringen) bestudeert en het toenemende werk van personeelsafdelingen binnen onze grote ondernemingen en overheidsinstellingen gadeslaat, zal de overeenstemming onderkennen tussen al dit werk en de speciale functie van voorlichting en publiciteit aan de buitenwereld omtrent de particuliere en overheidsinstellingen en aan de leiding dezer instellingen omtrent de buitenwereld. De gemeenschappelijke basis is: alles komt neer, van begin tot einde, op de geesteshouding van oog hebben voor en de benadering van andere mensen. Onze grootste ondernemingen zijn op het stuk van relatie met de buitenwereld, buiten de routinezaken van elke dag om, zeker niet achter gebleven. Onze Overheid bestaat er evenzeer aandacht en geld aan. Een boekje als het besproken is leerszaam voor de beginners in deze gespecialiseerde functie en tevens inzicht verruimend en inspirerend voor de meer bedrevenen.

Rotterdam.

G. DE BRUYN.

AANTEKENINGEN.

DE BEGROTING VAN DE VERENIGDE STATEN VOOR HET FISCAL JAAR 1950.

Het hoofdartikel van het „Federal Reserve Bulletin” van Februari 1949 bevat een overzicht van de begroting der Verenigde Staten voor het fiscale jaar 1950. Het onderstaande is hieraan ontleend.

De totale uitgaven voor het fiscale jaar 1950 (eindigend op 30 Juni) worden geschat op \$ 41,9 mrd; dit is \$ 1,7 mrd meer dan de schatting voor 1949 en $4\frac{1}{2}$ maal het uitgegeven bedrag in het fiscale jaar 1940. Nationale defensie en internationale hulp blijven de belangrijkste

uitgavenposten, tezamen \$ 21 mrd bedragend, of de helft van het totale bedrag. Uitkeringen aan veteranen en rente op de staatsschuld worden geraamd op \$ 11 mrd of ongeveer $\frac{1}{4}$ van de totale uitgaven. Naast de begrote uitgaven heeft de President de aandacht gevestigd op een aantal additionele programma's, die eventueel in de loop van het jaar nog onderbrenging op de begroting vereisen. Het belangrijkste is het eventuele programma voor rechtstreekse militaire hulp aan West-Europa.

De totale inkomsten voor het fiscale jaar 1950 zullen waarschijnlijk iets stijgen, indien het peil van de economische bedrijvigheid en van het nationale inkomen ongeveer gelijk blijft. De ontvangsten zijn begroot op \$ 41 mrd, d.i. ongeveer \$ 1,4 mrd meer dan de raming voor het lopende fiscale jaar. Bij de huidige belastingwetten zullen in het fiscale jaar 1950 de ontvangsten \$ 900 mln minder bedragen dan de uitgaven. Dit tekort is iets groter dan dat, hetwelk is geschat voor het lopende fiscale jaar. Het fiscale jaar 1950 zal het eerste na-oorlogse jaar zijn, waarin de staatsschuld zal stijgen. In het lopende jaar zal nog enige schuldvermindering mogelijk zijn, ondanks het begrote tekort, daar het kassaldo van de Schatkist zal worden verminderd. Voor 1950 zal de totale schuld naar raming met netto \$ 400 mln stijgen, ondanks een verdere verlaging van het kassaldo. (Zie tabel 1).

Een daling in de verhandelbare schuld, ter onderscheiding van de totale schuld, zou in het fiscale jaar 1950 mogelijk zijn, indien de Schatkist middelen ter beschikking krijgt van de „trust funds” en door netto verkopen van „savings bonds” en „savings notes”. Naar verwacht wordt, zal de vermindering in de verhandelbare schuld geringer zijn dan in 1949, t.w. resp. \$ 3 en \$ 6, mrd.

Het feit, dat het ondanks een periode van hoge inkomens bij de huidige structuur der ontvangsten niet mogelijk is een overschot te kweken, heeft de President ertoe geleid een belastingvermeerdering van \$ 4 mrd te verzoeken, naast de voorgestelde vergroting van de te ontvangen bijdragen voor de sociale verzekering. Het merendeel dezer nieuwe inkomsten zou volgens de President moeten worden verkregen door additionele belastingen op winsten van N.V.'s („Corporations”); ook moet rekening worden gehouden met de mogelijkheid van hogere successie-rechten en hogere inkomstenbelasting voor de midden- en hogere inkomensgroepen. Deze aanbeveling voor hogere belastingen in het komende jaar wijst er op, dat het inflatiegevaar voor de nationale economie nog aanwezig wordt geacht.

De begrotingsuitgaven.

Zoals reeds vermeld, zullen de begrotingsuitgaven in het fiscale jaar 1950 een verdere stijging vertonen. Na een daling van de top van bijna \$ 100 mrd in het fiscale jaar 1945 tot, minder dan \$ 34 mrd in het fiscale jaar 1948 zullen de overheidsuitgaven in het fiscale jaar 1949 iets meer dan \$ 40 mrd bedragen en in het fiscale jaar 1950 bijna \$ 42 mrd. De „Budget Message” legt er de nadruk op, dat deze \$ 42 mrd als minimum behoeften voor 1950 zijn

TABEL I.

Inkomsten en uitgaven volgens de begroting en veranderingen in de staatsschuld.
(in milliarden dollar)

Omschrijving	Fiscale jaar eindigend op 30 Juni			
	1947	1948	1949 ¹⁾	1950 ¹⁾
Netto inkomsten	40,0	42,2	39,6	41,0
Uitgaven	39,3	33,8	40,2	41,9
Budgetoverschot (+) of tekort (—)	+ 0,7	+ 8,4	— 0,6	— 0,9
Netto uitgaven „in trust accounts” enz.	— 1,1	— 0,3	— 2)	— 2)
Netto uitgaven (—) of ontvangsten (+) in „clearing account”	+ 0,6	— 0,5	+ 0,4	—
Totaal overschot (+) of tekort (—)	+ 0,2	+ 7,6	— 0,2	— 0,9
Veranderingen van het kassaldo der Schatkist	— 10,9	+ 1,6	— 0,9	— 0,5
Veranderingen van de totale schuld	— 11,1	— 6,0	— 0,7	+ 0,4
Kassaldo, eind der periode	3,3	4,9	4,0	3,5
Bruto schuld, eind der periode	258,3	252,3	251,6	251,9

¹⁾ Schatting. ²⁾ Minder dan \$ 50 mln.

TABEL 2. *Begrotingsuitgaven, verdeeld naar de belangrijkste uitgavengroepen.*
(in milliarden dollar)

Omschrijving	Fiscale jaar eindigend op 30 Juni				
	1940	1947	1948	1949 ¹⁾	1950 ¹⁾
Totale uitgaven	9,2	39,3	33,8	40,2	41,9
Nationale defensie	1,5	14,3	10,9	11,7	14,3
Internationale hulp en credieten	0,1	6,5	4,8	7,2	6,7
Uitkeringen aan veteranen	0,6	7,4	6,6	6,8	5,5
Rente op de staatsschuld	1,0	5,0	5,2	5,3	5,5
Andere programma's, totaal	6,0	6,1	6,3	9,1	9,9
Uitgaven voor sociale doeleinden	3,1	1,3	1,9	2,0	2,4
Onderwijs	0,1	0,1	0,1	0,1	0,4
Volkshuisvesting	²⁾	0,3	0,1	0,3	0,4
Energievoorziening	0,4	0,6	1,1	1,6	1,9
Landbouw	1,6	1,2	0,6	1,8	1,7
Vervoer en verkeer	0,6	0,6	1,3	1,8	1,6
Algemene overheidsuitgaven	0,3	1,4	1,5	1,2	1,2
Overige	²⁾	0,6	0,1	0,3	0,4

¹⁾ Schatting. ²⁾ Minder dan \$ 50 mln.

te beschouwen. De verdeling der totale uitgaven over de verschillende posten, vergeleken met voorgaande jaren, blijkt duidelijk uit tabel 2.

De begrotingsontvangsten.

De begrote ontvangsten worden, zoals gezegd, voor het fiscale jaar 1950 op \$ 41,0 mrd gesteld, tegenover \$ 39,6 mrd voor het lopende fiscale jaar. In 1945 werd een maximum bedrag van \$ 45 mrd ontvangen. De belastingverlaging volgens de wetten van 1945 en 1948 is gedeeltelijk gecompenseerd door de snelle na-oorlogse stijging der prijzen, inkomens en winsten. Onderstaande tabel toont de geraamde ontvangsten voor het jaar 1950, verdeeld naar de belangrijkste bronnen, met de voorgaande jaren ter vergelijking. Te beginnen met de begroting voor 1950 zijn belastingterugbetalingen afgetrokken van de ontvangsten, teneinde de netto begrotingsinkomsten te verkrijgen. De terugbetalingen, welke in voorgaande jaren \$ 2 à 3 mrd hebben bedragen, werden tot dusver onder de uitgaven begrepen.

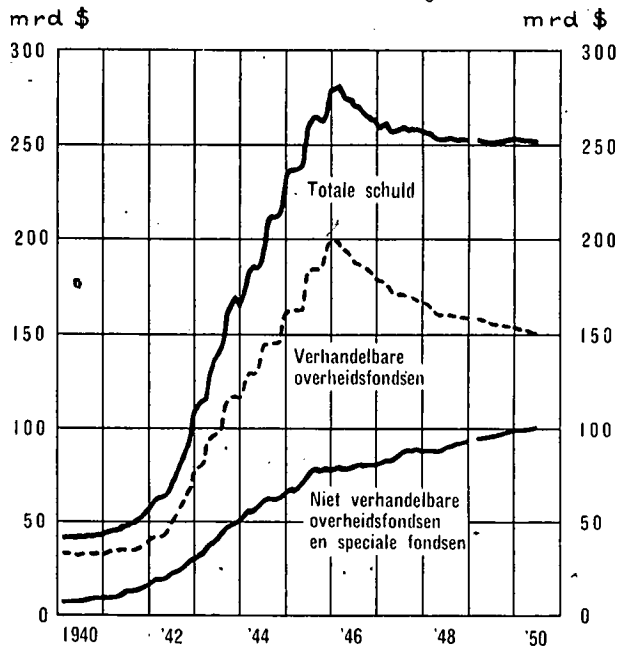
Vermindering van de staatsschuld.

Zoals uit tabel 1 blijkt, is in het fiscale jaar 1949 een vermindering van de totale staatsschuld met \$ 700 mln mogelijk door het kassaldo van de Schatkist te verlagen. Ondanks een verdere daling van het kassaldo in 1950 wordt voor dat jaar een toeneming van de overheidsschuld met \$ 400 mln verwacht. Aan het programma van vermindering der staatsschuld, dat begin 1946 aanving, zal dus, naar verwacht wordt, een eind komen. De staatsschuld, die in Februari 1946 een hoogte van \$ 280 mrd bereikte, zal op 30 Juni 1949 naar raming \$ 252 mrd bedragen, d.i. \$ 28 mrd minder. De President schrijft de geringe vermindering van de staatsschuld in het fiscale jaar 1949 in hoofdzaak toe aan de belastingverlaging in 1948 en beveelt belastingverhoging aan „in order to permit in

1950 the minimum reduction consistent with responsible fiscal policy in prosperous times such as these”.

Het gedeelte van de staatsschuld, dat verhandelbaar is, is sterker gedaald dan de totale schuld, zoals uit onderstaande grafiek blijkt.

De staatsschuld van de Verenigde Staten.

Voor de periode van begin 1946 tot midden 1949 zal de vermindering van de verhandelbare schuld ongeveer \$ 46 mrd bedragen, d.i. \$ 18 mrd meer dan de daling van de totale schuld.

TABEL 3. *Inkomsten van de Schatkist.*
(in milliarden dollar)

Omschrijving	Fiscale jaar eindigend op 30 Juni				
	1940	1947	1948	1949 ¹⁾	1950 ¹⁾
Inkomsten- en winstbelasting:					
Particulieren	1,0	19,6	21,0	18,5	19,1
N.V.'s (Corporations)	1,1	9,7	10,2	11,7	12,3
Successierechten	0,4	0,8	0,9	0,8	0,7
Accijnzen en douanerechten	2,3	7,8	7,8	8,1	8,3
Ontvangen bijdragen sociale verzekering	0,8	2,0	2,4	2,6	5,3 ²⁾
Andere ontvangsten	0,2	4,6	3,8	2,3	1,8
Totale ontvangsten	5,9	44,5	46,1	44,0	47,5
Af:					
Overdrachten aan sociale verzekeringsfondsen	0,6	1,5	1,6	1,8	4,4 ²⁾
Terugbetaling van belasting	0,1	3,0	2,3	2,7	2,1
Netto ontvangsten	5,3	40,0	42,2	39,6	41,0

¹⁾ Schatting.

²⁾ Met inbegrip van inkomsten uit grotere belastingen, welke in de begroting zijn aanbevolen.

DE RUSSISCHE BEGROTINGEN VOOR 1948 EN 1949.

De Russische begroting voor 1948 en de schattingen voor 1949 weerspiegelen twee belangrijke economische feiten: ten eerste, de stijging van het Russische nationale inkomen en ten tweede, de veranderende prijsstructuur in Rusland.

Onderstaande tabel geeft de begrotingscijfers voor 1948 en 1949¹⁾:

	(In miljarden roebel)		
	1948 schattingen	1948 werkelijke cijfers	1949 schattingen
<i>Ontvangsten</i>	429,7	408,4	445,2
Omzetbelasting	280,1	247,5	261,8
Winstbelasting	?	26,4	33,9
Directe belastingen	31,1	33,2	36,4
Leningen	22,6	23,9	22,9
<i>Uitgaven</i>	338,0	368,8	475,3
Uitkeringen aan de nationale economie	149,0	147,4	152,5
Sociale diensten	116,3	105,6	119,2
Defensie	66,1	66,2	79,0
Bestuursapparaat	13,5	13,1	13,7

Zowel de ontvangsten als de uitgaven waren in 1948 lager dan begroot was. De Minister van Financiën Zverev verklaarde het verschil tussen de werkelijke en geschatte inkomsten door de herhaalde vermindering van de omzetbelasting, waardoor de Overheid in staat is geweest de kleinhandelsprijzen meermalen te verlagen. Ondanks de verlagingen der genoemde belasting, bracht deze nog bijna 250 mln roebel op, dank zij de stijging van de totale hoeveelheid consumptiegoederen. Ook de werkelijke uitgaven voor 1948 waren lager dan geschat en wel ongeveer even veel lager dan de inkomsten. De Minister van Financiën verklaarde, dat 19 mrd roebel minder zijn uitgegeven door het intrekken van subsidies en donaties aan een aantal industrieën en door besparingen op sociale diensten. Volgens bovenstaande cijfers echter was de vermindering veel groter voor de post sociale diensten dan voor de uitkeringen aan de nationale economie. Het totale afschaffen van de subsidieverlening aan de industrie is pas dit jaar begonnen en beïnvloedt dus veeleer de ramingen voor 1949 dan de begroting voor 1948.

De Russische overheidsbeleid met betrekking tot prijzen en subsidies gedurende en na de oorlog vertoont enkele bijzondere kenmerken. Tijdens de oorlog was de Overheid geïnteresseerd bij zo stabiel mogelijke groothandelsprijzen in de zware industrie. Deze prijzen en ook de vrachttarieven werden op vooroorlogs peil gehouden. De lonen waren niet zo gebonden en de kosten van levensonderhoud waren evenmin gestabiliseerd. Toen de productiekosten stegen, werkte de zware industrie vaak met verlies, ondanks het feit, dat zij vooroorlogse prijzen voor de meeste grondstoffen en alle halffabrikaten betaalde. Vandaar, dat de zware industrie het meest gesubsidieerd werd, in tegenstelling tot andere landen, zoals Engeland en Nederland, waar de subsidies in hoofdzaak aan voedselproducenten ten goede kwamen. Pas begin 1949 besloot de Russische Regering de subsidies af te schaffen en een stijging toe te staan in de groothandelsprijzen van kapitaalgoederen en de vrachttarieven te verhogen. In deze sfeer vindt thans een „delayed inflation” plaats, zoals de correspondent van „The Economist” in het nummer van 26 Maart het uitdrukt. Deze inflatoire kracht wordt verzacht door het feit, dat in de laatste drie jaren de industrie gelegenheid heeft gehad de efficiency te bevorderen en de productiekosten, vergeleken met de oorlogsjaren, te drukken. (In 1948 zouden de productiekosten met 9 pCt zijn gedaald). Anderzijds zijn ook de kosten van levensonderhoud gedaald. De correspondent van „The Economist” is van mening, dat de inflatoire invloed van het afschaffen der subsidies ten behoeve van de zware industrie vermoedelijk niet sterk is.

¹⁾ Vergelijk ook de aantekening: „De begroting der Sovjet-Unie voor 1948” in „E.-S.B.” van 25 Februari 1948, blz. 154 e.v. Het daar vermelde cijfer voor de omzetbelasting (raming 1948) moet niet zijn 260,1 mrd roebel, maar 280,1 mrd roebel.

De prijsstijging van productiegoederen gaat gepaard met een voortdurende daling van de prijzen van consumptiegoederen. Dit laatste is een gevolg van de toenemende hoeveelheid goederen en van de belastingpolitiek. Daar ongeveer $\frac{9}{10}$ van de omzetbelasting wordt geheven op consumptiegoederen, heeft de Overheid met deze belasting een belangrijk middel om een prijsbeleid te voeren. Daar echter de omzetbelasting gemiddeld 60 pCt van de inkomsten uitmaakt, kan de Overheid niet zonder verliezen deze belasting sterk verlagen, tenzij de mogelijkheid bestaat een grotere hoeveelheid goederen te belasten. De „besparingen” van de consumenten, uit hoofde van prijsverlagingen in de door de Staat gecontroleerde handelssector, zouden in 1948 57 mrd roebel hebben bedragen en voor dit jaar 48 mrd roebel belopen. De daling van de staatsprijzen heeft een dergelijke daling teweeg gebracht in de particuliere handel en de Kolchozhandel. De cijfers door de Minister van Financiën medegedeeld, werpen een interessant licht op de Russische consumptie en op de structuur van de handel in consumptiegoederen.

„Besparingen” der consumenten, veroorzaakt door prijsdalingen.

(in miljarden roebel)

	Staats- handel	Kolchoz- en particuliere handel	Totaal
1948	57	29	86
1949	48	23	71
	105	52	157

„The Economist” verbindt aan deze cijfers twee conclusies:

1°. het moet sterk worden betwijfeld, of de particuliere en quasi-particuliere handel in consumptiegoederen slechts 10 pCt van de totale omzet in consumptiegoederen uitmaakt, zoals van officiële zijde is beweerd, ook indien men rekening houdt met het feit, dat de prijzen in de gebonden sfeer niet zo scherp zijn gedaald als in de vrije sfeer;

2°. vergelijkt men deze cijfers met de hoog blijvende opbrengst der omzetbelasting, dan blijkt de Overheid in 1949 een toeneming van de hoeveelheid consumptiegoederen met 60 à 80 pCt t.o.v. 1947 te verwachten.

* * *

Tegen de achtergrond van deze prijsstijgingen en -dalingen en een toeneming van het nationale inkomen moet de begroting voor 1949 worden gezien. Evenals in voorgaande jaren streeft de Minister van Financiën naar budgetoverschotten; het overschot voor dit jaar wordt op ongeveer 30 mrd roebel geraamd. Het kweken van budgetoverschotten heeft mede ten doel de positie van de roebel te verstevigen — een streven, dat is ingezet met de geldsanering in December 1947.

De opbrengst der omzetbelasting wordt 14 mrd roebel hoger geraamd; deze stijging zal slechts mogelijk zijn, indien de productie van consumptiegoederen, vergeleken met 1948, met ongeveer 25 pCt toeneemt. De opbrengst der winstbelasting wordt 7,5 mrd roebel hoger geschat dan vorig jaar. Een veel kleiner gedeelte der verwachte winsten zal echter worden wegbelast dan vorig jaar geschiedde:

Winsten en winstbelasting (in mrd roebel).

	1948	1949
Winsten	36,3	69,6
Winstbelasting	26,4	33,9

De winstbelasting wordt als regel gebruikt voor nieuwe kapitaalinvesteringen. Bovengenoemde wijziging in de belastingpolitiek betekent derhalve een verandering in de investeringspolitiek. Tot dusver hief de Overheid meer dan $\frac{2}{3}$ der winsten om ze in centrale investeringskanalen te leiden. In 1949 zal meer dan de helft der winsten bij de ondernemingen blijven.

ANNEXATIE — GRENSCORRECTIE.

Dr G. E. Huffnagel te 's-Gravenhage zond ons dd. 28 Maart 1949 de volgende opmerkingen, bedoeld als aanvulling op zijn artikel „Annexatie” in ons nummer van 15 Augustus 1945, blz. 73:

Gaat het nu worden, dat de berg nog een muis zal baren? Op suggestie van Minister van Kleffens heeft een niet onaanzienlijk aantal Nederlanders zich reeds tijdens de bezettingstijd en nog een tijdspanne daarna verlustigd met de gedachte van annexatie van Duits gebied ten behoeve van Nederland.

De afkeer voor internationale vraagstukken bij de massa van het in neutraliteit opgevoede Nederlandse volk trad ook daarbij weer aan de dag. Men ging over tot critische hantering van de annexatiesuggestie en toen verdween het onderwerp aldra van tafel. Waar behoort evenwel de, naar het de indruk maakt allengs verwezenlijking benaderende, „grenscorrectie”, ten koste van Duits gebied, thuis? Mag de massa dit langs zich heen laten gaan als zoveel wat Regering en Staten-Generaal geregeld hebben, maar het volk geen belang inboezemt, of moeten wij hopen, dat de spectaculaire interesse, die de annexatie wist te verwekken; zich ook aan het voorstel tot correctie van de Oostelijke grens weet te hechten?

Annexatie en grenscorrectie zijn niet synoniem. Annexatie is de vrucht van oorlogssucces. Correctie is resultaat van vredesoverleg. De beoogde correctie van de Oostelijke grens komt niet door vredesoverleg tot stand. Er is nog geen vrede met Duitsland.

De toevoeging van grondgebied buiten onze nationale grens geschiedt bij deze correctie op grond der machtspositie van de overwinnaars. Bij de uitvoering van grenscorrecties hebben zich nog steeds plussen en minnen voorgedaan. De schijn van de bedoelde correctie wordt niet beter bij dit geval, waarin het aan onze kant slechts plussen, aan de andere kant slechts minnen zijn. Bij een objectieve qualificatie kan de aangekondigde grenscorrectie niet anders dan miniatuur-annexatie heten.

De handel om oorlogsschadeloosstelling door Duitsland aan Nederland te verstrekken moet het stadium, waar het spel oök knikkers geeft, vrijwel nog geheel bereiken. Het is nodig zich af te vragen, of het niet is een troef bij dit spel weggeven door over te gaan tot het annexatietje van de voorgenomen grenscorrectie.

De wenselijkheid van de grensafvlakking in het eigen element daarvan staat hier geheel buiten. De economische gebiedsaansluitingen, die voor West-Europa bedacht zijn en in de bescheiden mate van Benelux reeds onderwerp van realisering worden, doet het kronkelend verloop van grenzen automatisch verdwijnen.

In het oordeel van het Nederlandse volk behoort de „correctie” anno 1949 evenveel bezonken aandacht te vinden als de „annexatie” anno 1945 en mag de eerste niet als aangelegenheid van secundaire orde worden gezien.

INTERNATIONALE NOTITIES.

EÉN JAAR E.R.P.

De twaalf maanden, welke zijn verlopen sinds President Truman op 3 April 1948 het E.R.P. met zijn handtekening bekrachtigde, hebben in West-Europa een opvallend economisch herstel te zien gegeven; in de loop van deze periode zijn de omtrekken van de na-oorlogse Europese economie zich duidelijker gaan aftekenen.

„The Economist”, van 2 dezer brengt in herinnering”, dat de Amerikaanse „Economic Co-operation Act” zich ten aanzien van Europa's herstel drie doeleinden heeft gesteld: toeneming van industriële en agrarische productie, uitbreiding van internationale handel op multilaterale

basis, en stabilisatie van Europese valuta's, begrotingen en financiële toestanden in het algemeen.

Een terugblik op het afgelopen jaar leert nu, dat de agrarische productie, wat de oogsten van 1948 betreft, goede resultaten te zien heeft gegeven. „By a great stroke of luck”, aldus het blad, benaderden deze oogsten de vooroorlogse cijfers. De industriële productie heeft zich eveneens gunstig ontwikkeld. Het volgende overzicht laat zien, dat de index der industriële productie voor 10 E.R.P.-landen in 1948 gemiddeld 20 pCt boven het cijfer voor 1947 lag.

Industriële productie in 10 E.R.P.-landen
1947 = 100

	1937	1947	1948	Jan. 1949 (voorlopig cijfer)
Oostenrijk	208	100	175	
België	116	100	109 ¹⁾	109
Bizonia	250 ²⁾	100	149	200
Denemarken	86	100	111	
Frankrijk	105 ²⁾	100	114	117
Italië	125 ²⁾	100	104	106
Nederland	105	100	119	129
Noorwegen	87	100	109	
Zweden	72	100	103	106
Ver. Koninkrijk	102	100	111	114
Gemiddeld		100	120	

¹⁾ 1936. ²⁾ 1938.

„The Economist” tekent hierbij aan, dat men ervoor moet waken, voor 1949 soortgelijke vorderingen te verwachten. Er zijn tekenen, die erop wijzen, dat a.h.w. een industrieel „plateau” is bereikt, en dat een hoger peil van productie slechts mogelijk zal zijn, indien de steenkolenwinning een welhaast revolutionaire verbetering vertoont, indien de capaciteit der staalindustrie verder kan worden uitgebreid, en indien het optreden van overvoerde markten wordt vermeden. Vooral dit laatste probleem wordt thans acuut. Oplossing hangt grotendeels af van het vermogen der 19 E.R.P.-landen om hun kostenpeil te verlagen en de arbeidsproductiviteit te verhogen, aspecten, die tot nu toe enigszins zijn verwaarloosd. Boven alles hangt de oplossing echter af van de expansie der multilaterale handel, hierboven als tweede doelstelling van het E.R.P. genoemd.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De ultimo-verkrapping, welke zich in de afgelopen week op de geldmarkt deed gevoelen, bleef binnen bescheiden grenzen. Wel steeg de callgeldrente in twee étappen tot 1½ pCt, maar de indruk bestaat, dat slechts voor geringe bedragen door de geldmarktinstellingen een beroep op de centrale bank behoefde te worden gedaan. Papier met zeer korte looptijd verwisselde tegen 1½ pCt van eigenaar, doch voor de langere termijnen, waarvoor uit de aard der zaak weinig belangstelling bestond, was slechts een geringe tendentie tot stijging van de markt-disconto's waarneembaar. Junipapier werd tegen 1 5/16 pCt gevraagd, Augustus- en Septemberpromessen noteerden ongeveer 1 3/8 pCt, terwijl de langer lopende termijnen 1 7/16 pCt — 1½ pCt noteerden.

De periode van grote bedragen aan schatkistpromessen, welke tot verval komen, die thans in het verschiet ligt, zal een eventueel snelle afwikkeling van de nog aanwezige geblokkeerde banksaldi ten zeerste vergemakkelijken. Het ziet er niet naar uit, dat in de komende weken grote spanningen op de geldmarkt zullen optreden.

De aandelenmarkt gaf in de afgelopen week over de gehele linie koersstijgingen van beperkte omvang te zien, vermoedelijk onder invloed van de in het voorgaande overzicht genoemde factoren. Met name bij de minder

courante industriële fondsen waren de koersstijgingen soms niet onbelangrijk, daar deze door een geringe vraag reeds kunnen worden veroorzaakt. Het is niet uitgesloten, dat de emissiemarkt bij de iets gunstiger stemming op de aandelenmarkt weer een opleving zal gaan vertonen, gezien de vele plannen, welke op dit gebied nog op uitvoering wachten. Gevreemd moet echter worden, dat bij een emissiestroom van enige omvang aanstonds het algemene koerspeil hiervan weer de terugslag zal ondervinden.

De beleggingsmarkt gaf in de afgelopen week per saldo slechts geringe schommelingen te zien. Over het algemeen overheerste een dalende tendentie, waardoor bijv. de 3 pCt investeringscertificaten met $\frac{1}{4}$ pCt daalden en daardoor op 96 $\frac{1}{4}$ pCt kwamen. Ook de 3—3 $\frac{1}{2}$ pCt staatslening 1947 was aan het einde van deze week $\frac{1}{3}$ pCt lager in koers danaan het einde van de voorgaande verslagperiode, nl. 96 $\frac{7}{16}$ pCt. Alleen de 3 pCt Grootboekschuld 1946, welke de voorgaande week wel zeer sterk in koers was gedaald, boekte een koersstijging tot 96 pCt. In hoeverre het koersniveau op de staatsfondsenmarkt hiermede tot rust is gekomen, kan moeilijk worden beoordeeld, aangezien de feitelijke invloed van de verhandelbaarstelling van een tweede tranche der 3 pCt investeringscertificaten zich nog nauwelijks kon doen gevoelen.

	25 Maart 1949	1 April 1949
A.K.U.	159 $\frac{1}{4}$	164
v. Berkel's Patent	109	111 $\frac{1}{2}$
Lever Bros. Unilever C.v.A.	233 $\frac{1}{2}$	238 $\frac{1}{4}$
Philips G.b.v.A.	226	228
Koninklijke Petroleum	289 $\frac{1}{2}$	292
H.A.L.	162 $\frac{1}{2}$	160 $\frac{1}{2}$
N.S.U.	161 $\frac{3}{4}$	160 $\frac{1}{2}$
H.V.A.	153 $\frac{1}{2}$	157
Deli Mij C.v.A.	139	143 $\frac{1}{2}$
Amsterdam Rubber	143 $\frac{1}{2}$	146 $\frac{1}{2}$
Internatio	172	176

STATISTIEKEN.

BANK VAN ENGELAND.

(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaalvoorraad	Govt debts and Govt securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept	Gouden en Zilveren munt
25 Dec. '46	0,2	1.449,1	1.450	1.428,2	22,1	1,3
16 Mrt '49	0,2	1.299,2	1.300	1.242,4	57,8	3,4
23 Mrt '49	0,2	1.299,5	1.300	1.243,4	56,8	3,6
30 Mrt '49	0,2	1.299,2	1.300	1.250,6	49,6	3,4

Data	Govt securities	Other securities		Deposits			
		Disc. and advances	Securities	Totaal	public accounts	H.M. Treasury Special account	Banken
25 Dec. '46	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	—	278,9
16 Mrt '49	331,3	20,0	23,2	417,4	11,6	23,2	295,6
23 Mrt '49	312,9	21,5	23,5	309,7	11,2	6,2	290,3
30 Mrt '49	328,6	19,9	33,5	416,5	25,6	6,7	294,0

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Buitens. wissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in omloop	Andere crediten
31 Dec. 1946	4.949,9	158,0	238,7	52,7	4.090,7	1.113,7
15 Mrt 1949	5.853,3	297,6	151,5	47,5	4.178,8	1.734,2
23 Mrt 1949	5.885,3	318,1	155,5	47,0	4.182,0	1.780,0
31 Mrt 1949	5.911,1	316,4	156,1	46,3	4.325,7	1.665,6

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 4 April 1949.

Activa.

Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f —) Bijbank " —) Agentsch. " 900,—	f 900,—)
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. 15, onder 4°, van de Bankwet 1948)	" —	" —
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	" —	1.800.000.000,—
Voorschotten in rek.-crt op onderpand (incl. beleningen)	Hoofdbank f 147.374.402,05) Bijbank " 417.361,02) Agentsch. " 7.852.180,90	" 155.643.943,97) " 155.116.364,37) " 527.579,60
Op effecten enz.	" 155.643.943,97	" 155.643.943,97)
Op goederen en celen	" 527.579,60	" —
Voorschotten aan het Rijk (art. 20 van de Bankwet 1948)	" —	" —
Boekvoering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	" —	1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal	Gouden munt en gouden muntmateriaal f 439.146.700,37 Zilveren munt enz. " 5.400.217,90	" 444.546.918,27
Papier op het buitenland	f 130.006.080,—	" 130.006.080,—
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	" 209.994.654,17	" 209.994.654,17
Buitenlandse betaalmiddelen	" 5.820.169,89	" 5.820.169,89
Vorderingen in guldens op vreemde circulatiebanken en soortgelijke instellingen	" —	219.925.987,10
Belegging van kapitaal, reserves, pensioenfonds en voorzieningsfonds	" —	108.149.334,26
Gebouwen en inventaris	" —	2.500.000,—
Diverse rekeningen	" —	46.538.159,62
		f 4.623.126.147,28

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefondsen	" 12.759.703,05
Bijzondere reserves	" 54.447.566,03
Pensioenfonds	" 20.090.670,29
Voorzieningsfonds personeel in tijdelijke dienst	" 1.500.000,—
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	" 106.894.375,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)	" 3.016.510.880,—
Bankassignaties in omloop	" 44.883,06
Rekening-courant saldo's	" —
's Rijks Schatkist f 174.899.570,49	
's Rijks Schatkist bijzondere rekening " 301.392.372,08	
Geblokkeerde saldo's " 3.513.328,40	
Saldo's van banken in Nederland " 33.282.712,46	
Vrije saldo's van vreemde circulatiebanken en soortgelijke instellingen " 355.828.450,68	
Andere vrije saldo's " 368.412.789,33	
Crediteuren in vreemde geldsoort	" 1.237.329.223,44
Diverse rekeningen	" 57.768.774,95
	" 95.780.071,46
	f 4.623.126.147,28

¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —
²⁾ Waarvan aan Indonesië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) " 36.894.550,—
 Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten " 137.911.944,—

BANK VAN FRANKRIJK.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
10 Mrt 1949	52.817	367.082	125.042	147.700	426.000
17 Mrt 1949	52.817	370.584	125.042	138.900	426.000
24 Mrt 1949	52.817	385.275	125.042	136.400	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.455	765	62.693
10 Mrt 1949	1.019.189	165.754	860	163.391
17 Mrt 1949	1.004.748	175.660	815	173.476
24 Mrt 1949	1.002.344	178.898	874	176.466

DE KOLENPOSITIE VAN NEDERLAND ¹⁾
(in 1.000 kg)

Maand	Productie Limburgse mijnen	Verzonden voor binnenlandse behoefte	Invoer
Totaal 1946 ..	8.313.827	6.387.903	2.666.502
Totaal 1947 ..	10.104.345	7.778.585	3.577.564
Totaal 1948 ..	11.032.326	8.059.287	3.435.269
Jan. 1949....	936.174	700.888	247.336
Febr. 1949....	894.973 ²⁾	652.481 ²⁾	309.177 ²⁾

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“

²⁾ Voorlopige gegevens.

INDEXCIJFERS VAN LONEN VOLGENS REGELINGEN IN
NEDERLAND ¹⁾

Juni 1938/ Juni 1939 = 100	Nijverheid ²⁾	Landbouw ²⁾	Nijverheid en landbouw
Aug. 1939....	101	100	101
Mei 1945....	116	190	126
April 1948....	174,7	243,9	184,4
Mei 1948....	175,2	258	186,8
Juni 1948....	175,2	258	186,8
Juli 1948....	175,1	258	186,7
Aug. 1948....	175,2	258	186,8
Sept. 1948....	175,2	258	186,8
Oct. 1948....	175,2	258	186,8
Nov. 1948....	179,9	265,5	191,9
Dec. 1948....	181,7 ³⁾	265,5	193,4 ³⁾
Jan. 1949....	181,8 ³⁾	265,5	193,5 ³⁾
Febr. 1949....	181,8 ³⁾	265,5	193,5 ³⁾

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“: in de indexcijfers zijn de uitkeringen krachtens de Kinderbijslagwet niet begrepen.

²⁾ Gemiddelden 24 bedrijfstakken.

³⁾ Akkerbouw en veehouderij.

⁴⁾ Voorlopige gegevens.

„HOLLANDIA“

HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELK-
PRODUCTEN EN VOEDINGSMIDDELEN N.V.

HOOFDKANTOOR TE
VLAARDINGEN.

Voor kantoor of bedrijf

Speciale rubriek voor Vraag en Aanbod inzake kantoorbehoefte, brandkasten, machines, apparaten, fabrieks- en kantoorgebouwen, industrie-terreinen, enz. enz.
Tarief 40 cts per mm. Opdrachten inzenden aan de Administratie van de „Economisch-Statistische Berichten“, Postbus 42, Schiedam.

A D R E M A

III - IIIR - II - IIR - PLAATJES

PONSEN WIJ in iedere hoeveelheid met de modernste machines. Zend ons Uw ponsopdrachten. U BEHOEFT BIJ ONS NIET TE WACHTEN.

KANTOORMACHINEBEDRIJF M. DERIGA
Rotterdam - Walenburgerweg 61 - Telefoon 49216

MAAKT GEBRUIK
VAN DEZE RUBRIEK

Te koop: Handrekenmachine,
merk Brunsviga (226-A), capaciteit 9-8-13, in goede staat.
G. Coenen, Molenstr. 135, Oss.

Annonces voor het volgend nummer

dienen uiterlijk Maandag 11-April a.s. in het bezit te zijn van de administratie, Lange Haven 141, Schiedam

WEEKBLAD GROOTHANDEL

Ingaande 16 April a.s.

zal dit voor de handel reeds zo belangwekkende — ja onmisbare — orgaan wederom een

UITBREIDING

ondergaan, zowel wat opzet als wat inhoud betreft:

1e wekelijks Nederlands Trade Bulletin (in het Engels) met belangrijk vergrote buitenlandse verspreiding

2e meer gegevens betreffende de binnenlandse groothandel.

3e belangrijk meer exclusieve aanbiedingen op allerlei gebied en uit alle oorden der wereld.

Abonnementsprijs f 15,— per jaar.

Kon. Ned. Boekdr. H. A. M. Roelants, Schiedam

Bij de Nederlandsch Amerikaansche Kamer van Koophandel, de Lairessestraat 13, Amsterdam-Z., verscheen thans Publicatie Nr. 4: „Doing business in America“ by Frank Opton, docent in Handelsrecht en advocaat te New-York, een populaire rechtsgids voor de zakenman op Amerika, 97 pag. Prijs f 10.—

In 1948 verschenen: „Netherlands Law Digest“ by Dr E. H. von Baumhauer, en „U.S. Tax Legislation during and since World War II“ by George F. James, Tax Counsel Standard Vacuum Oil Cy, elk f 2.50.

Leden dezer K.v.K. genieten 50% reductie op deze uitgaven.

Verder verschijnen: „Guide for the American participant in Dutch enterprises or, together with Dutch interests, in Holland's Hinterland“ by Ir. J. W. T. van Erp, „Guide re Copyright Protection“ by J. Houwink LLD en „Kilian van Renselaer, the Netherlands American Mercator Sapiens of the 17th Century“.

Zo juist verschenen: het Maartnummer van

Economisch-Statistisch Kwartaalbericht

Research-Uitgave van het
Nederlandsch Economisch Instituut

★

UIT. DE INHOUD:

De Econ. toestand in Nederland, België, Indonesië, de Verenigde Staten en West-Duitsland.

De positie van de Sterlinglanden in het Internationale betalingsverkeer.

Internationale Geld- en Kapitaalmarkten; Kapitaalschaarste.

Prijzen van Agrarische producten.

Jaarabonnementen f 6.50; voor abonné's „E.-S.B.“ f 5.—
Telefoon 38040 — Rotterdam — Giro no. 8408

VAN MIERLO en ZOON N.V.

te Breda zoekt

**ADJUNCT-CHEF
DER CREDIET-AFDELING**

bij voorkeur jurist of econoom met ervaring in het bankbedrijf. Leeftijd tot 40 jaar. Candidaten zullen eventueel worden uitgenodigd voor een psychologisch onderzoek op 9 Mei 1949 door de NEDERLANDSCHE STICHTING VOOR PSYCHOTECHNIEK Wittevrouwenkade 6 Utrecht

Eigenh. geschr. br met voll. inl. over opl. en practijk, onder vermelding van geboortedatum en godsdienst en zo mogelijk vergezeld van twee pasfoto's (van voren en opzij) aan Adv. Bur. ALTA te Utrecht vóór 12 April a.s. In linkerbovenh. van br. en envel. en op de foto's: no. E 5 B. 823, naam en adres

Gevraagd voor spoedige uitzending naar Indonesië in tweejarig dienstverband

een accountant
lid N.I.V.A. of V.A.G.A.

alsmede

twee assistent-accountants

in het bezit van acte M.O. Boekhouden of S.P.D. en beschikkende over ervaring op accountantskantoor. Goed salaris, vrije passage heen en terug benevens vergoeding voor uitrustingskosten.

Sollicitaties onder inzending van pasfoto en afschriften van diploma's en getuigschriften onder No. 103 A.C. aan Adv.kant. de Bussy, Rokin 60, Amsterdam-C.

INTERNATIONAAL SCHEEPVAARTBEDRIJF te ROTTERDAM zoekt een

candidaat in de economie

voor zijn Secretariaat. Niet ouder dan 25 jaar. Sollicitaties met uitvoerige inlichtingen onder no. ESB 1390, Bur. v. d. bl. Postbus 42, Schiedam.

Accountants-organisatie vraagt voor uitzending naar Indonesië, met standplaats Makassar, een

ACCOUNTANT
(lid N.I.V.A. of V.A.G.A.)

alsmede één geroutineerde

1ste ASSISTENT

Aantrekkelijke salaris- en pensioenvoorwaarden. Brieven met volledige inlichtingen onder A.S. 944, Adv.-Bur. De la Mar, Amsterdam.

Burgemeester en Wethouders van Maastricht roepen sollicitanten op voor de functie van

academisch gevormd econoom

voor stedenbouwkundig surveywerk en ten behoeve van welvaartsonderzoek der gemeente.

Aanstelling op arbeidsovereenkomst. Salaris voor pas afgestudeerden of personen met weinig of geen praktische ervaring f 3500.— tot f 4500.— Voor personen met meerdere jaren ervaring is aanstelling mogelijk in de rang van Hoofdcornies, salaris f 4800.— tot f 6000.—

Sollicitaties met uitvoerige gegevens vóór 15 April a.s. te richten aan de Directeur van Dienst Stadsontwikkeling, Hoogbrugstraat 43, Maastricht.

Grote Instelling in het Westen des lands zoekt voor één harer organen een

leidende kracht

die in staat is na enige jaren de bedrijfsleiding op zich te nemen. Taak: leiding geven aan verschillende afdelingen, waaronder een omvangrijke loonadministratie met moderne mechanische onderafdeling. Inzicht in sociale vraagstukken en ervaring in de omgang met arbeiders en administratief personeel vereist. Leeftijd ± 35—40 jaar.

Academisch gevormden of oud-marine-officieren met praktische ervaring genieten de voorkeur.

Eigenh. geschr. br. met uitv. inl. en levensbeschr. onder opgave van referenties, vergezeld van een recente pasfoto in te zenden onder no. 17817 aan Adv.-Bur. KEUZENKAMP, Rochussenstraat 269, Rotterdam.

Ook voor Beschikbare Krachten is een annonce in „Economisch-Statistische Berichten” de aangewezen weg. Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

**Economisch - Statistische
Berichten**

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.
Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.
Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.
Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26* per jaar, voor België/Luxemburg f 28 per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in francs bij de Banque de Commerce te Brussel. Overzeese gebiedsdelen (per zeepost) f 26, overige landen f 28 per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangetehende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0.40 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare Krachten” f 0.60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.